

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 8

Aug.

1953.

Pris 75 öre

DESIVON

DESIVON är ett invertsåpepreparat med snabb och kraftig bakteriedödande effekt och samtidigt god rengörande verkan.

DESIVON har mycket låg toxicitet och verkar i praktiskt använda utspädningar ej irriterande på hud eller slemhinnor ens vid långvarig applikation.

DESIVON är användbart för praktiskt taget alla slag av desinfektion av hud och sår samt kärl och föremål av olika slag. De vid olika användningsområden lämpliga koncentrationerna jämte spädningsschema finnas angivna på flasketiketten.

DESIVON finnes nu förutom i 10 %-ig lösning även i en styrka av 0,1 % — bruksfärdig för sårdesinfektion m. m.

Desivon 10 %: 100, 500 och 1000 ml samt 10 l

Desivon 0,1 %: 100, 300 och 1000 ml

ASTRA

En kvalitetsgod trycksak
till lägsta pris

Ring 133 77

AB Tryckericentralen
i Borås

Gusums Blixtlås

FABRIKSNEDERLAG

D. G. Rudholm & Co

Tel. 119 07, 144 07

B O R Å S

Gynna
svensk industri

Utkommer varje månad

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Nr 8. Augusti 1953

16:e årgången

Ansvarig utgivare: EINAR HILLER.
Redaktör SIXTEN HAMMARBERG.
Ägare: De Lungsjukas Riksförbund.

Annonspriser:

$\frac{1}{1}$ sid. 400:—, $\frac{1}{2}$ sid. 225:—,
 $\frac{1}{4}$ sid. 125:—, $\frac{1}{8}$ sid. 65:—.

Småannonser:

90 mm spaltbredd 90 öre mm.
60 mm spaltbredd 65 öre mm.

Färgannonser 25 % tillägg.
För julnumret specialoffert.

Kontrollmärke
lagligen skyddat

HUVUDREDAKTIONEN I STOCKHOLM:

Kocksgatan 15, Stockholm 4.
Telefon 41 39 99 och 44 40 40.
Postgironr 95 00 11.

LOKALREDAKTIONEN I MALMÖ:

Kamrergratan 3. Tel. 753 44.
Postgironr 95 00 65.

Prenumerationspriser: helt år 8:—,
halvt år 4:50.

FAKTORER I SKYMANDAN...

Intresset för de nya kemiska läkemedlen mot tuberkulos ha nästan ställt andra faktorer i tuberkuloscampen i skymundan. De sista årens sensationellt sjunkande dödlighetssiffror ha ofta, åtminstone i hastigt hopskrivna dagspressreferat, framställts som slutgiltiga bevis för de nya medicinernas förträfflighet. Man har lätt för att glömma att endast en effektiv samordning av medicinska och sociala åtgärder kan leda fram till ett friskare samhälle — det gäller tbc liksom sjukdomar i allmänhet.

Professor Gunnar Fischer har i en artikel i Hygienisk Revy (återgiven in extenso på annan plats i detta nummer) gett ett gott bidrag till att vrida debatten om tuberkulosen in på rätta spår igen. Han framhåller bl. a. om tbc-situationen i vårt land att den ökade mjölkkonsumtionen och den förbättrade näringsstandarden över huvud taget i alla folkskikt starkt bidragit till att tuberkulosen just nu går tillbaka så starkt och har ett så relativt godartat förlopp.

Näringsstandarden får nog — utan att man för den skull behöver bagatellisera de nya medicinerna och behandlingsmetodernas utveckling — betraktas som en verklig cementbotten i tuberkuloscampen. För den skull behöver man heller inte hemfalla åt någon övertro på "gödningskurens" effektivitet. "Överdriven fetma har aldrig eftersträvats vid tuberkulosbehandlingen, såsom många tycks tro", framhåller sanatorieläkare

Erik Forsgren, som ägnat de här problemen åtskilligt intresse. Men en rätt avvägd hygienisk — dietisk behandling har stor betydelse — inte minst som förebyggande vård. Och den åsikten delas säkerligen av våra tuberkulosläkare i allmänhet. En allmän förbättring av kosthållning och dietvanor, förbättrad livsmedelsframställning, bättre varudistribuering till olika delar av landet osv., är viktigt att komma ihåg i det här sammanhanget.

*

I en artikel i Svensk Läkartidning belyser doktor Forsgren bl. a. näringsfaktorernas betydelse i anslutning till skärmbildsundersökningar och nyupptäckta tbc-fall. Många personer med nyupptäckt tuberkulos lider av bristsjukdomar, som behöver avhjälpas. Skärmbildsundersökningar ha visat att personer med till synes obetydliga och beskedliga tbc-förändringar efter månader av hårt arbete, oregelbunden livsföring, slarv med måltider o. dyl., komma i ett kritiskt läge med stora kaverner och tbb i sputum. Allt detta visar bl. a. att näringsfrågan, liksom intensifierande av tuberkulosuppsparandet, är viktiga faktorer att räkna med när man bedömer dagens tuberkulossituation. Vi tycker också, att det är väl medicinskt motiverade synpunkter; trots att man på en del håll med flåsig iver talar om den höjda näringsstandardens nedbrytande tendenser och "fetman som folksjukdom."

Sixten Hammarberg

OM NÄRINGSSTANDARD OCH TUBERKULOS

Av professor GUNNAR FISCHER

Ökad mjölkkonsumtion och höjd näringsstandard har starkt bidragit till minskad tbc.

Tuberkulosen har under de senaste 30 åren gått tillbaka mycket kraftigt här i Sverige. Man frågar sig efter orsaken. Våra epidemiologiska åtgärder, isolering av smittkällor, desinfektion, BCG-vaccinering ha utan tvekan varit av betydelse, men sannolikt är det förbättrade kosthållet en faktor, som spelat ännu större roll.

Genom en fullgod och varierande kost uppbygges kroppens cellförsvar — ett naturligt cellförsvar mot tbc och andra sjukdomar.

Vid en nyligen företagen studieresa i Portugal kunde jag konstatera, att tuberkulosen där är mycket utbredd. Det är i denna stund landets svåraste folksjukdom. När man frågade läkarna om orsaken till denna sjukdoms stora utbredning, brukade de peka på olika förhållanden men återkom alltid till slut till samma tema. Tuberkulosens stora utbredning beror, sade man, till en väsentlig del på mjölkbristen i landet. Landet är stort och fattigt, det är ont om betesmarker. De kunna därför icke hålla tillräckligt med kor. Barnen uppfödas på endast obetydlig mängd av mjölkfattig diet; de få getmjölk, som har ett betydligt mindre värde än komjölk.

Dr Bondo Gravesen har nyligen företagit en 3 månaders resa i Västgrönland, och han omtalar, att tuber-

kulosen på Grönland har ohyggliga dimensioner. Han pekar på flera faktorer, som orsaka denna stora utbredning. De dåliga och trånga bostäderna spela stor roll för smittspridningen. Av betydelse är vidare näringsförhållandena. Befolkningen dras med en ständig C-vitaminbrist, som är värst under vårmånaderna. Svältperioder äro icke ovanliga.

Säkerligen torde den ökade mjölkkonsumtionen och den förbättrade näringsstandarden över huvud taget i alla folkskikt i Sverige ha starkt bidragit till att tuberkulosen i närvarande stund går tillbaka avsevärt och har ett så relativt godartat förlopp. Om man betraktar saken på detta sätt, inser man emellertid klart att tuberkulosen icke är en sjukdom, som kan negligeras här i landet. Det finns ju många som påstå, att tuberkulosen håller på att försvinna, att den saknar betydelse. Man bör då besinna, att vi i närvarande stund har omkring 80.000 fall av tuberkulos inregistrerade, varav 6—7.000 äro smittförande. Dessa fall utgöra ett latent hot. Om näringsförsörjningen av en eller annan anledning skulle försämrats och mjölkkonsumtionen gå ned, så skulle säkerligen många av de gamla godartade fallen försämrats, och antalet smittkällor på så vis öka. Samtidigt skulle resistensen mot tuberkulos minska i hela folkkroppen, och man kan befara att under sådana omständigheter en spridning av tuberkulosen skulle kunna sätta igång, såsom skett under andra världskriget i många av de krigshärjade länderna.

(Ur Hygienisk Revy.)

Från Världshälsoorganisationen

(WHO) har kommit en rapport, sammanställd av material från 21 länder, av vilken det bl. a. framgår åtskilliga fakta om dödligheten i lungtuberkulos.

Så sent som före andra världskriget skördade lungtuberkulosen dubbelt så många människoliv som i dag. Särskilt bland kvinnor har dödligheten starkt minskat. Redan före 1939 var dödsfallen fler bland män än bland kvinnor, men skillnaden är i dag större än då. I Danmark har exempelvis dödssiffrorna för mäns vidkommande fallit med 48 procent sedan 1939, för kvinnorna noteras 64 procents tillbakagång. 1939 var dödligheten bland män och kvinnor ungefär lika hög. En annan utvecklingstendens är att sjukdomen numera skördar färre liv bland de unga och yngsta årgångarna, som alltid är de värst utsatta.

Intressant är att konstatera att tbc-arbetet i Norden ger vackra resultat. I alla de nordiska länderna har tuberkulosdödligheten sjunkit under de senaste åren. Sverige visar rekordfall, hela 68 procent.

Långliggandets problem

Några funderingar om den sjuke och hans omgivning

Följande artikel är ursprungligen ett radioföredrag, som fil. mag. Sven Vallmark höll i svensk radio den 22 juni i år kl. 18.40. Status är nu i tillfälle att återgiva denna uppmärksammade programpunkt in extenso.

Rubriken är kanske litet missvisande. Framställningen handlar inte bara om sådana, som har provat på att ligga till sängs under långa tider, utan den rör alla dem som genom sjukdom eller invaliditet under längre tid avstängts från vad man kallar normal livsföring, vare sig de nu legat till sängs eller inte. De svårigheter, som en sådan avspärrning medför, är på det hela taget rätt likartade. Det gäller i korthet sagt först en anpassning till en sjukdomssituation och sen i sinom tid en återinpassning i de friskas värld, vilken måste påbörjas så snart som möjligt. Låt mig börja med ett exempel.

Det var en gång en liten flicka, som fick barnförlamning, när hon bara var drygt ett år gammal. Hon var sjunde barnet i en fattig familj och hon hade också en äldre bror, som haft barnförlamning och gick omkring på kryckor. Föräldrarna skämdes över att få en krympling till i familjen, och när det kom besök, gömdes den lilla alltid undan, så att ingen utomstående skulle få syn på henne.

Till på köpet var hon ju flicka, och ingen fann det vara någon mening i att offra tid och krafter på henne. Ingen lärde henne att gå. Ingen lärde henne att läsa och skriva. Hon gällde för efterbliven och fick sin knappt tilltagna matranson för sig själv och inte tillsammans med syskonen. Sina ofta trasiga kläder lärde hon sig att laga själv från åttaårsåldern. Sitt första egna nya klädesplagg fick hon, när hon var fjorton år gammal.

Med det sjuka benet släpande efter sig kröp hon omkring på golvet i bostaden och lärde sig själv med hjälp av gamla skolböcker och en griffeltavla och med ledning av vad hon kunde snappa upp från sina syskon att läsa både veckotidningar och tidningar och utvidgade så sin trånga värld. När hon var tolv år, glömde hon sig en gång och läste ett vykort högt till familjens oförställda häpnad. Alla trodde på ett under. Ingen anade något av barnets tysta, mödosamma arbete. Men nu slapp hon i fortsättningen gömma sig, när det kom besök.

När hon var femton år, kom hon till en vanförestalt, fick det sjuka, vanvårdade benet amputerat, fick skol-

Fil. mag. Sven Vallmark

underbyggnad och lärde sig skradderi och att utföra fina handarbeten. Hon försörjde sedan sig själv och delvis också sin gamla ensamstående mor genom handarbetsundervisning och sömmerskearbete. Men sin högsta dröm, att få utbilda sig i musik, måste hon ge upp; hon lärde sig dock på egen hand och utan undervisning att spela fiol.

När hon 1930 skrev ner sin levnadshistoria, som finns intagen i en tysk psykologisk tidskrift, var hon 44 år. Jag har återgivit några stycken ur hennes berättelse för att komma åt en hel inställning. Den lilla flickan, vilken gällde som efterbliven som barn, var inte bara fullt normal, hon var därtill både mångsidigt begåvad och ovanligt företagsam och vetgirig. Men man hade resonerat som så: Flickan är kroppsligt defekt, då måste hon också vara själsligt underutvecklad. Och hon, som redan var handikapad i livet, fick därför inte ens den hjälp, som kom de friska syskonen till del. Med den brist på omvårdnad, som hon råkade ut för, hade det legat nära till hands, att hon verkligen förblivit intellektuellt outvecklad till livets slut. Säkert har sådana öden långt ifrån varit ovanliga gammalt i världen. Den inställning hos omgivningen, som de vittnar om, har alltså varit stor livskraft.

Människor har alltid haft benägenhet att förbinda

sjukdomar och lyten med motsvarande själsliga brister. Detta har vållat de utsatta svåra lidanden. En liten flicka, som på grund av muskelförtvining tvangs att gå på tå och hålla sig mycket rak, då hon gick, har berättat om hur hon led, när kamraterna hånade henne och förklarade, att hon var högfärdig. Särskilt barn gör sig ofta falska föreställningar om människors karaktär efter deras sätt att röra sig.

Men också sjukdomar utan yttre invalidisering förknippas gärna av omvärlden med ogynnsamma karaktärsegenskaper. Det är avigsidan av det gamla tvivelaktiga ordet "En sund själ i en sund kropp". Attityden blir lätt avvisande mot dem, som av olika anledningar inte lyckas leva upp till tidens efterträdade fysiska toppstandard. De påtrycks ett mindervärde också på det rent psykiska planet. Därigenom kan de komma att känna sig misslyckade i alla avseenden, att bli förbitterade och förgrämda.

Att nervsjuka och epileptiker haft att kämpa mot svåra fördomar är ju allmänt känt, men det gäller också andra kategorier av sjuka och vanlottade. Man har t. ex. talat om en "krymplingssjäl", som skulle vara typisk för de vanföra och innefatta en hel rad dåliga karaktärsdrag. Och man har talat om en "den lungsjukes själ", som också den kännetecknas av en rad mycket otrevliga egenskaper, ofta av den mest motsägande art. Allt detta är säkert nonsens. Men det kan vara nyttigt att fundera litet över hur denna inte ovanliga, öppna eller hemliga, motvilja mot kroniskt sjuka och vanföra har uppstått.

I inte ringa utsträckning bottnar säkert avogheten mot sjuka och invalider i minnen från de tider, då de på mer eller mindre goda grunder ansågs farliga för sin omgivning och därför utstöttes ur samhället och ofta tvangs ut i en rent asocial tillvaro i nöd och elände. Men också nu för tiden kan vådorna av en påtvingad isolering vara betydande.

Vad är det egentligen som, utöver själva sjukdomen, händer en människa, när hon blir sjuk? Ja, först och främst blir ju i regel följderna en avspärrning från den vanliga miljön och det dagliga arbetsområdet. Den sjuke isoleras från sitt arbete, från sina affärer, stundom också från sitt hem och sina vänner. Han nödgas avstå från nöjen och umgängesliv och kan inte längre aktivt delta i förenings- och kulturliv, som han tidigare varit van.

Nya faktorer griper in i livsföringen. Nu blir det doktorn och sjuksköterskan, hustrun och de anhöriga, som bestämmer för den som tidigare själv handlat och bestämt, kanske inte bara över sig och sitt utan också över andra. Den sjuke tycker sig berövad sin självständighet. Hans situation kommer att i mycket likna barnets, och hans uppträdande blir inte sällan därefter. Han blir gnatig och gnällig, fordrande och lättretlig, ingenting är honom till lags. Med trots och dåligt upp-

förande försvarar han sig emot och tar hämnd för den påtvingade osjälvständigheten, alldeles som ett barn. Man säger därför, att han reagerar infantilt.

Själva sjukdomen kommer i centrum för uppmärksamheten. Puls, temperatur, smärtförmimmelser och dålig aptit, alltsammans blir betydelsefulla ting, som ytterligare inriktar den sjuke på honom själv och hans situation. Detta minskar ännu mer hans intresseområde och gör honom egocentrisk, d. v. s. inriktad på sig själv. Många sjuka utvecklar sig till svåra hypokondriker, sådana som inte kan tänka på, syssla med eller tala om annat än sin egen sjukdom.

Har den sjuke tidigare varit van att härska och bestämma, kan han lätt utveckla sig till en verklig tyrann över sin sjukrumsomgivning. Stundom använder han därvid svagheten och hjälplösheten som medel. Jämrande kommenderar han dem som vårdar honom att hjälpa till med varje småsak, också sådant, som han mycket väl skulle ha kunnat klara själv. Men som bekant råkar tyrannen lätt i händerna på sin närmaste omgivning, och så går det också ofta med denna sjuklingstyp, som på så sätt blir ännu mer osjälvständig än han hade behövt bli.

Vissa naturer, som är mindre motståndskraftiga mot olyckor, utvecklar lätt en inställning av likgiltighet och brist på intresse för allt och alla. De struntar i allt, det får gå som det kan. De skriver inte en rad, de fattar inte ett beslut, det må vara hur enkelt gjort som helst. Det är deras form av osjälvständighet inför sjukdomen.

Dessa olika sätt att möta en sjukdom är naturligtvis mer eller mindre utpräglade, och när det gäller kortvariga sjukdomstillstånd spelar de också liten roll. Omgivningen klagar visserligen över den sjukes grinighet och elakhet eller över hans slapphet och ansvarslöshet, men när sjukdomen väl är överstökad, är det hela snart glömt.

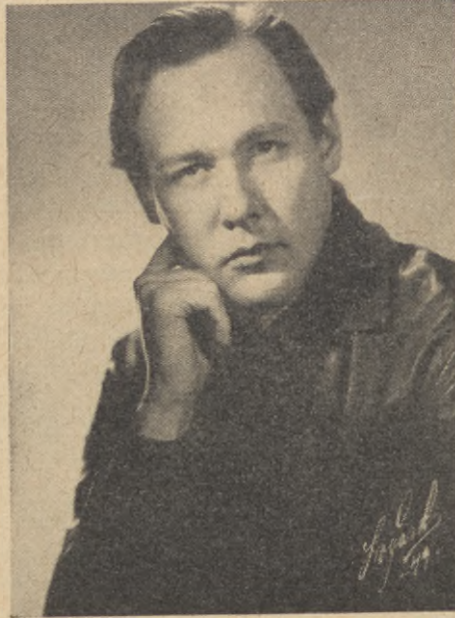
Annorlunda förhåller det sig vid de långvariga sjukdomstillstånd, som uppstår vid kroniska och invalidiserande sjukdomar. Den ogynnsamma personlighetsutvecklingen med själviskhet och inkrökthet hotar här att bli bestående för livet. Det är detta som gjort att man kunnat tala om t. ex. krymplingssjälen eller om den lungsjukes speciella karaktär. Dessa begrepp gäller just sådana sjuka, hos vilka självupptagenheten, likgiltigheten för andra, tyranniet av omgivningen eller den slappa självuppgivenheten kommit att prägla personligheten. Och det måste ju erkännas, att dessa karaktärsdrag inte är vidare tilltalande. Men det är mycket orättvist att, som stundom göres, skära alla kroniker och invalider över en kam. Storparten brukar visa en rent häpnadsväckande motståndskraft inför de svåra påfrestningar de utsatts för av ett hårt öde.

Det är en viktig men svår fråga, hur omgivningen skall kunna hjälpa till att förebygga en hotande fel-

Familjebiljett

Sven O. Bergkvist visar med sin tredje bok "Familjebiljett" att han är en författare med verklig ambition. Att få ut tre böcker inom loppet av lika många år, trots flitigt novellskrivande och diverse motigheter för en ung man på några och tjugo år är en bra prestation med tanke på att klimatet hårdnat till betydligt på bokmarknaden, särskilt för de yngre författarna. Om man därtill lägger att Bergkvist inte är alldeles borta som lyriker heller blir betyget ännu snyggare.

Vad man kanske främst fäster sig vid är att Bergkvist kan konsten att hushålla med orden, men ändå förnimmer man liv i personerna — det gäller både den här boken och hans noveller. Huvudpersonen i "Familjebiljett", Emil, är en kontorist, som vistas på ett konvalescenthem för att vila sina nerver som det heter. Han kommer från någon sorts underlig, halvljum, frireligiös miljö, sitter insnärjd i en missriktad välvilja, som i bokens första del sammanpressats i symbolen "Kapten", övervakaren, som ser till att de rätta vä-

Sven O. Bergkvist

garna följas. "Kapten", den symboliske övervakaren, viker tillfälligt undan under tiden på konvalescenthemmet och tillsammans med en varmblodig älskarinna, men kommer tillbaka så mycket mera påtagligt vid återkomsten till hemmet, den legitima hustrun och den gamla, "goda" miljön igen. Och så drar det ihop sig till katastrof för både Emil och hans "rätta" hustru. Boken slutar kort uttryckt i förvirring med exploderande konflikter och upprivet fält för samtliga deltagare i dramat "Familjebiljett". Konturerna eller personerna är, som tidigare sagts, levande, men ordvalet och miljöskildringen lite för magerlagd för att det skulle bli den riktiga fullträff, som boken har vissa tendenser till. Nu kvarstår det hela för läsaren, som en miljöskadeskildring och en författare som tar upp väsentliga problem till behandling — en författare som man säkerligen vill läsa mera av, trots det strängt ransonerade ordförrådet.

S. H.

Sven O. Bergkvist: Familjebiljett, Bonniers, pris 9:50.

utveckling av personligheten hos den som drabbats av en långvarig sjukdom. Här kan bara några antydningar göras.

Huvudsvårigheten ligger i att bryta den isolering, som alltid hotar. Den sjuke måste först och främst hjälpas att komma ifrån självömkan och kretsandet kring det egna olycksödet.

Tänk inte blott på dig, tänk på de andra,
som jämte dig på levnadsvägen vandra.
De bär sin del, och vad du än må tycka,
tro mig min vän, nog lär dem bördan trycka!

Det är en liten nyttig vers av Goethe. Och den är inte bara tröst för ett tigerhjärta. Det är bara det, att det lönar så litet med verslänning och sentenser av vise män genom tiderna. Man kan nog teoretiskt inse deras riktighet och vara fullt på det klara med att all verklig olycka bottnar i självupptagenhet och att vägen till lycka alltid är en väg ut ur inkröktheten i det egna jaget. Men praktiskt är man lika fullt olycklig och bitter, där man ligger i sin sjuksäng och tittar i taket och känner sig vara en börda både för sig själv och för den omgivning, som aldrig upphör att irritera.

Nej, den enda verkliga räddningen heter *arbete*. Det talas och skrivs så mycket om den andliga vården på våra sjukhus. Som jag ser saken är det ojämförligt vik-

tigaste i fråga om all andlig vård att hjälpa de sjuka att finna ett verksamhetsområde, där de kan göra en insats, som kan skänka deras liv en mening. Det är en livsfråga, för dem som har att räkna med långa sjukdomstider, och ingenting får lämnas oprövat, när det gäller att försöka lösa den. Om inte omgivningen kan hjälpa de sjuka att finna ett meningsfullt arbete, då skall den inte heller sedan beskärma sig över att se dem under de tomma sjukåren utveckla sådana karaktärsdrag som bitterhet, själviskhet och likgiltighet för andra.

Naturligtvis blir den sista villan värre än den första, om de friska försöker utnyttja sjuklingarna som en illa avlönad eller oavlönad extra arbetskraft. Tyvärr ser man det stundom ske, och då medför det bara ökad bitterhet och ökade mindervärdeskänslor hos de handikappade.

All erfarenhet visar, att också svårt sjuka och starkt invalidiserade människor kan uträtta otroligt mycket, om de finner sitt rätta verksamhetsområde och de rätta hjälparna. Därvid återfinner de inte bara en mening med sitt liv, de lär sig också att med lugn och utan självömkan betrakta sitt eget öde och lär sig att se klarare på sin egen personlighet och de utvecklingsmöjligheter, som trots allt står dem till buds. Framför allt återvinner de den gemenskap med omgivningen, som genom sjukdomens isolering hotade att gå förlorad.

KVÄVGASBEHANDLING

Olika behandlingsmetoder och deras effektivitet — det är en alltid lika brännande fråga för både läkare och patienter.

De nya kemiska läkemedlens tillkomst har givetvis gjort problemet ännu mera aktuellt. Till de "gamla" men fortfarande aktuella behandlingsmetoderna hör "kvävgasen" och för den metoden redogör doktor Harald Nilsson här på ett synnerligen lättfattligt och instruktivt sätt. Artikeln har tidigare varit införd i patienttidningen "Söderbylänken" och senast i Nationalföreningen mot Tuberkulos broschyr nr 40 "Om modern tuberkulosbehandling."

Det händer ofta att patienterna diskutera olika behandlingsmetoder. "Gasa eller pasa — det är frågan." Det är valet mellan en gammal och en ny behandlingsmetod. Otvivelaktigt talar det mycket för "gasens" värde att den, trots alla framsteg på området under de se-

naste åren, fortfarande accepteras som ett gott behandlingsmedel mot tuberkulos.

Det var redan år 1822 som den skotske läkaren Carson efter utförda djurförsök rekommenderade pneumothorax som behandlingsmetod vid lungtuberkulos. Tiden var emellertid ännu icke "mogen" och icke förrän år 1882 behandlades den första tbc-patienten med "gas". Det var italienaren Forlanini, som utförde behandlingen. Metoden har i många länder därför kallats Forlanini-behandling. Det är av denna anledning vi på Söderby registrera "gaspåfyllningar" med ett F på temperaturkurvan.

Avsikten med pneumothoraxbehandlingen är, att den sjuka lungan skall få möjlighet att draga ihop sig och därigenom få förbättrade läkningsbetingelser. Lungvävnaden är elastisk och lungan har därför normalt en tendens till sådan sammandragning. Att den icke gör detta, utan hålles utspänd och därmed funktionsduglig beror på lungans förhållande till lungsäcken. Denna består av två hinnor, en inre fast förenad med lungan och en yttre fast förenad med bröstkorgsväggen. De båda lungsäckshinnorna äro förenade till ett slutet rum, lungsäcken. I detta rum är det ett lågt gastryck, "negativt", och lägre än lufttrycket, vilket gör att den elastiska lungan suges ut och utfyller bröstkorgrummet. Om lungsäcksrummet genom någon olycklig omständighet, t. ex. ett knivstick genom bröstkorgsväggen, skulle komma i öppen förbindelse med luften och det negativa lungsäckstrycket därigenom utjämnas till samma som lufttrycket, så skulle lungan omedelbart dra sig samman till en liten klump vid lungroten. Vid pneumothoraxbehandlingen begagnar man sig av denna lungans egenskap att dra sig samman på följande sätt: Med en s. k. gasnål eller Forlanininål sticker man genom bröstkorgsväggen och det yttre lungsäcksbladet så att mynningen av nålen står i lungsäcken, alltså i rummet med det "negativa" trycket. Forlanininålen är genom en gummislang kopplad till en manometer. När man på denna kan avläsa "klara negativa" tryck, som något ändras med patientens andning, så vet man, att man står med nålens mynning mellan lungsäckshinnorna. Om gas — tidigare kvävgas, numera vanlig luft — insuges genom nålen i lungsäcken utjämnas alltmera det "negativa" trycket och närmar sig lufttrycket. Önskar man få en hård pressning av lungan inpumpas i lungsäcken så mycket gas, att trycket i denna blir högre än lufttrycket, "positivt". I allmänhet nöjer man sig dock

Det är fel att tro att de nya medicinerna göra de tidigare behandlingsformerna överflödiga. Kvävgasbehandlingen är fortfarande viktig, och på bilden ser vi just hur en patient behandlas med kvävgas.

med att införa blott så mycket gas, att fortfarande vid "gasningens" slut ett lätt negativt ryck föreligger. Man vill nämligen icke, att lungan skall sammandraga sig fullständigt, utan man vill endast minska spänningen och tänjningen i lungvävnaden så mycket, att läkningsbetingelserna inom det sjuka området gynnas, samtidigt som de friska delarna av lungan funktionera. Det är också ofta så gynnsamt, att just de sjuka delarna dra sig samman mest eller som man säger: "den mesta gasen ligger över det sjuka området". Sålunda kan man ha en effektiv pneumothorax på en lunga och ändå ha kvar en betydlig del av dess andningsförmåga. Detta förklarar, att man kan lägga "gas" på båda lungorna utan att patienten därför behöver bli andfådd.

Den i lungsäcken införda gasen försvinner efter någon tid, i början av behandlingstiden hastigare och senare i allmänhet allt långsammare. I början av en pneumothoraxbehandling måste därför "gaspåfyllningarna" göras ganska ofta (i allmänhet varje vecka) men senare med allt längre tidsintervall (t. ex. en gång var 3:e till 4:e vecka).

Beklagligtvis är det emellertid så, att hos ett mycket stort antal av pneumothoraxpatienterna lungsäckshinnorna icke äro fria från varandra utan äro förenade med strängar, s. k. adherenser. Dessa hindra lungan att dra sig samman vid gasbehandlingen och minska därigenom pneumothoraxens effektivitet. Till råga på olyckan sitta adherenserna ofta just över det sjuka området och tänja och dra i detta, vilket naturligtvis är ogynnsamt för läkningen. Det är därför först genom den av svensken Jacobæus år 1913 införda thorakoskopien med kaustik, "bränning", som gasbehandlingen fått sitt fulla värde. Vid kaustiken införes genom en öppning i bröstorgsväggen ett optiskt instrument genom vilken förhållandena i lungsäcken kan iakttagas. Genom en annan öppning i bröstorgsväggen införes en "brännare". Med ledning av de iakttagelser man gör i det optiska instrumentet avbrännes med brännaren adherenserna. Ibland äro emellertid dessa så korta eller sitta placeerade så otillgängligt att kaustik är omöjlig. "Gasen" blir då vanligen ineffektiv och pneumothoraxbehandlingen nedlägges.

Under de första gasbehandlingarna är patienten ofta spänd och litet orolig på grund av fruktan för smärtan vid nålens införande. Vid nålspetsens passerande genom huden och genom yttre lungsäckshinnan, som är tämligen rik på känselnerv, uppträder naturligtvis en viss smärtförmimelse men efter några få behandlingar vänjer sig patienten vid detta och de flesta reagera så småningom inte alls vad gaspåfyllningarna. Allvarliga avigsidor av behandlingen finnes, t. ex. uppkomsten av "vatten" i gashålan. En påtaglig nackdel med pneumothoraxbehandlingen är att den tager så lång tid att genomföra. Pneumothorax användes framförallt vid före-

Praktiska tips

En hälsosam godsak

som man själv enkelt och billigt kan göra, är "citronkaramellen". Och det enda som behövs för att tillaga en dylik är en citron och sockerbitar. Av citronen skär man ut ett lock ur citronändan, så att en liten kant bildar ett "gångjärn". Sedan skärs lite här och tvärs i citronköttet så saften kommer fram, varpå en sockerbit lägges under locket. Efter en liten stund, när sockerbiten dragit åt sig saften, lyfter man med en tesked ut den nu färdiga "citronkaramellen". Så enkelt var det! Förfaringssättet är bättre än att blöta sockerbitarna med en halv citron, och citronen med locket kan användas så länge det finns saft i den. — Att det är hälsosamt snask förstår man bara genom att veta att en sockerbits kalorivärde är 12 kalorier och en "citronkaramell" innehåller både A-, B- och C-vitaminer samt smakar dessutom faktiskt "godis".

komsten av kaverner (men även på andra indikationer) och man räknar med att det i allmänhet tar minst 3 år innan en gasbehandlad kavern är säkert ärrad. Gasbehandlingen måste därför utsträckas vanligen 3—5 år, men å andra sidan kan man säga, att en gasbehandlad patient i allmänhet fortare kan lämna sjukhuset och tidigare kan återtaga sitt arbete än han skulle ha gjort utan pneumothorax. De flesta pneumothoraxpatienterna, även de med "gas på båda lungorna", kan nämligen under större delen av behandlingstiden fullgöra ett t. o. m. ganska ansträngande arbete.

Stor mans son

Sveriges yngste teaterchef finns i Gamla stan — han heter Bengt Lagerkvist och är son till den inte helt okände nobelpristagaren Pär Lagerkvist . . .

I ett 1600-tals hus i Gamla stan, i ett litet rum närmast taket, på en köksstol mitt på det mossgrönt målade golvet, aldeles invid gasspisen med den fräsande lågan sitter den unge skådespelaren Hans Bendrick med sin kraftiga nötbruna man nerkamrad. Han sitter där snällt och beskedligt i väntan på att skådespelerskan, kassörskan m. m. Ingrid Edman skall få sitt tortyrredskap tillräckligt upphettat över gaslågan. Hon har fått det nu och sticker in locktången i den spikraka luggen, rullar upp håret och håller hårrullen stadigt fast alldeles invid Kungens panna. Håret behåller sedan sin

böjda form men det luktar bränt. Den tillfällige besökaren föreslår att frisörskan skall pröva locktången mot ett papper först men får till svar ett medlidsamt leende.

— Det gjorde Ingrid de första tjugofem gångerna, förtydligar Sveriges yngste teaterchef Bengt Lagerkvist, där han sitter i en läderlappsfåtölj med pipa i mun och då och då tuktande sitt eget präktiga i lätt rött stötande hår genom att föra handen över det.

Hans Bendrick, han som spelar Kungens roll i Leonce och Lena bär sitt lidande med upphöjt för att inte säga majestätiskt lugn.

Lyan tillhör Bengt Lagerkvist och ligger i samma hus som hans teater, Teatern i Gamla stan, adress Yxsmidsgränd 1, en gränd med anor från Bellmans dagar. Just i denna gränd blev för resten sångmön Ulla Winbladh inburad av polisen.

Teatern gav som öppningsprogram i november förra året Leonce och Lena av Gerg Buchner. När Bengt Lagerkvist startade förberedelserna sommaren 1952 var det inte många som ville hålla en slant på hans projekt. En man var där iallafall tillstades. S:t Eriksmässans Folke Claesson sände Lagerkvist några av sina snickare och hjälpte honom att inreda den lilla källarlokalen till en trivsam salong för en publik på femtio personer, scenen till en spelbar sådan och det medeltida valvet invid scenen till en trivsam artistloge uppdelad av en masonitskiva till avdelningarna "män" och "quinnor". Folke Claesson gjorde det med glatt hjärta. Han är mycket teaterintresserad och nämnas kan att han som tjugoföring provade in till Dramatens elevskola men sprack.

Många andra var det inte som trodde att Bengt Lagerkvist skulle föra teaterskutan i hamn. Går pjäsen tre dagar är det bra resonerade man allmänt. Men det blev helt annorlunda. Öppningsprogrammet gick i nittio dagar och samtliga gånger var det utsålda hus. Publikens var inte en speciell kategori modernistiskt orienterad utan den vanliga propra teaterpubliken som man ser seriöst trängas i stadens andra teaterfoyerer. Som andra pjäs har i vår givits C. J. L. Almquists stycke "Drottningens Juvelsmycke" och denna pjäs har haft ungefär samma livslängd och även nu har det varit slutsålt varenda föreställning.

Bengt Lagerkvist har lyckats. Vem han är vet väl de allra flesta. Ingen stor mans son kan undvika att få ut litet av erkännandets och uppmärksammandets sötna i förskott. Men i gengäld ställs stora fordringar på honom, nobelpristagaren Pär Lagerkvists son.

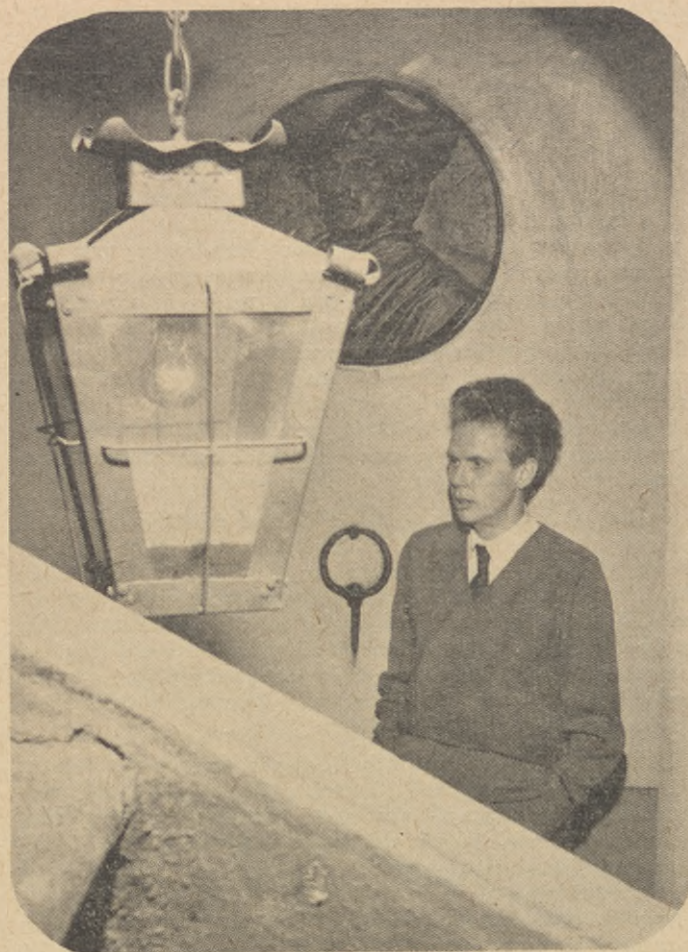
Gamla stan — föremålet för turisternas intresse denna jubileumssommar.

Bengt Lagerkvists väg till Thalia startade ovanligt sent. Först efter att ha kommit som nybakad jur. kand. till Paris begav det sig. Han kom i kontakt med svenska studenthemmet i Sorbonne och i dess undergångsatmosfär — ty man var inte nöjd med de svenska studenternas studieprestationer och uppförande och därför skulle hemmets ekonomiska stöd indragas och dess existens därmed omöjliggöras — satte han upp sin faders pjäs Låt människan leva. Det visade att man förmådde göra något på Studenthemmet. Den franskspråkiga föreställningen besågs av hela svenska kolonin i Paris med ambassaden och studenthemmets rektor Lucien Maury i spetsen, han som översatt så gott som all svensk litteratur från Lagerlöf till Martinsson till franskan. Det var inte så illa beställt med de svenska studieungdomarna i Paris kom man överens om. Mecenater och andra ekonomiska anslag kom tillbaka och studenthemmets byggnad genomgick dessutom en genomgripande uppsnygning. Så diktens trollspö beskrev tydligen de riktiga magiska cirkelarna.

Har man lyckats så bra med sin första teateruppgift rinner väl inte teatern ur hågen i första taget. Bengt Lagerkvist hade fått blodad tand. Vid hemkomsten till Stockholm krävde hans nyligen uppblossande intresse en fortsättning. Men Bengt Lagerkvist är en energisk gosse och behövde mycket jobb. Han började med att på Studentteatern stå för en uppsättning av Georg Buchners Woyzeck, ett stycke fin dramatik, som tidigare endast var bekant för den svenska publiken genom radioteatern. Han fick så kontakt med regissör Alf Sjöberg och följde honom till Italien och Israel som regiassistent vid inspelningen av Barabbas. Det var en fruktgivande kontakt och Alf Sjöberg var en av dem som trodde på hans idé om Teatern i Gamla stan.

Man kan få höra teaterförståndigt folk säga att tjugosexåringen Bengt Lagerkvist är väl i alla fall rätt grön. Han har ju inte spelat teater själv mer än i föreställningen på svenska studenthemmet i Paris. På detta kan man svara att Ingmar Bergman aldrig varit skådespelare och ett liknande exempel på att av ren tillfällighet komma till teatern utgör Ulf Palme, som lär ha sällat sig till Dramaten för att han hört sägas att luciafesterna var så trevliga där. Sätten är alltså många.

Till hösten har ju nyvordna chefen för Göteborgs stadsteater Karin Kavli öppnat välkomstfammen för tre unga och relativt oprövade regissörskrafter och däribland finner man Bengt Lagerkvist. Han har i vår varit nere i Göteborg en månad och assisterat Bengt Ekerot vid hans uppsättning av Garcia-Lorcas Blodsbröllop. Det var förstas en helt annan sak att arbeta med en stor scen, medger Bengt Lagerkvist, och gnuggar händerna i iver över att få kasta sig över nya, stora arbetsuppgifter.

Bengt Lagerkvist i sin klassiska miljö i Gamla stan.

Den unge, djärve mannen släpper givetvis inte sin lilla scen i Gamla stan. Nej han är numera ägare av teatern, den var kollektivt ägd förut, och har för hösten dragit upp som riktlinjer att han själv tillsammans med två av skådespelarna i ensemblen håller teaterns konstnärliga riktning. För höstomgången pekar denna på ännu en pjäs av Georg Buchner och denna gång är det Woyzeck som skall dra in på den femtiositsiga teaterns lilla scen. Denna pjäs repeteras redan under sommaren och i början av augusti ämnar den ambitiösa teatern börja sitt andra år.

Då är Bengt Lagerkvist i Göteborg, men för de kommande pjäserna kommer nya och unga regissörskrafter att kopplas på. Med sitt första år har teaterchefen all anledning att vara nöjd. Han behövde inte stå där med långt ansikte och höra folk säga — Vad var det vi sa, inte går det att öppna en teater så där hux flux och ge en massa ovanliga pjäser.

Den store mannens son lyckades stå på egna ben inom sitt konstnärliga gebit och då bör man väl åtminstone kunna kalla honom stor grabb.

FATA MORGANA

Chaufförerna på praçaen satt i framsätena och sov. Kyparna på caféerna utmed Avenidan hade dragit sej inomhus. Affärsmännen i kvarteren närmast hamnen hade plockat in varorna från trottoarerna, för det kunde ju också bli regn och när det nu i alla fall inte kunde förväntas någon kommers, så var det lika så gott att ha alltsammans under tak. Oxdrivarna hade spänt ifrån drögar och turistslädar och oxarna hade säckat ihop i bakgatorna. En del av skoputsarna hade lagt sej i skydd av strandbarriären för att sova, andra hade aldrig kommit ned denna dag, utan stannat kvar i sina hyddor uppe under bergväggarna. Gathörnens tropikhjälmade poliser stod och stelnade till med händerna korslagda på ryggen och ögonen halvslutna.

Ja, hela Ilha Vermelha tycktes dåsa i en dagslång siesta. Och ville man veta anledningen, så var det bara att blicka ut över havet, ty havet — den gränslösa Atlanten — låg på alla sidor om Ilha Vermelha och det fanns knappast en enda punkt på hela ön från vilken man inte såg havet. Om man alltså tittade ut över havet, från det vita skumlödder som kransade strandens svarta lavaklippor ända bort till den grådaskiga båge som var horisonten, så såg man ingenting annat än vatten. Inte den uslaste trampbåt kunde ögat upptäcka.

Därför var det som hela Ilha Vermelha låg försänkt i dvala. För när det inte var några båtar att vänta, så fanns det överhuvudtaget ingenting att vänta på. Vem skulle affärsmännen runt hamnen sälja till, när det inte kom några turister? Vems skor skulle skoputsarna borsta? Vem skulle chaufförerna köra? Vem skulle kyparna servera? Icke i vart fall de turister som redan installerat sej på hotellen, för de blev omsorgsfullt tillvaratagna där de befann sej. Och ännu mindre kunde de bofasta öborna vara till någon glädje, ty för dem var turistattraktionerna av minimalt intresse, i varje fall i egenskap av konsumenter.

Emellertid — mycket oväntat inträdde en förändring. Chaufförerna vaknade och somliga av dem till och med startade sina bilar och körde ner mot hamnen. Oxdrivarna sparkade sina oxar tills de vaknade och kom på benen. Skoputsarna kom ner ifrån bergen. Gatpojken blev sams. Affärsmännen började plocka ut sina korgarbeten, färggranna panamahattar och presentartiklar och radade upp dem på trottoarerna igen.

Och snart gnisslade de färggranna oxslädarna fram över gatornas svarta, småkullriga stenläggning. Uniformerade guider och reklamkortutdelare strömmade till. Ur intet dök folkdräktsklädda blomsterförsäljerskor upp med jättekorpar på huvudena. Inom kort vimlade det av folk på gatorna. Motorer brummade, åsnorna skriade, oxdrivarna höjtade.

Kamrer Henriques i Banco da Ilha Vermelha kom själv ut på trappan och sparkade bort några cigarrettfimpar och tomma tändsticksaskar, såg sej omkring på den uppvaknande Avenidan, gick in i lokalen, tog skylten EXCHANGE-CAMBIAR ur fönstret och dammade av den med rockärmen och ställde den tillbaka i fönstret.

Från en sidogata kom en man med en svart gris i band. Han sparkade grisen och slog den med en vidjekvist för att få den att gå dit han ville. Grisens gälla tjut överröstade bilisternas oupphörliga, livsglada tutanden. En gumma med åtta sammanströdda tuppar i en korg på huvudet kom ut ur en port. Även hundarna, som för en gångs skull sovit, vaknade och gav skall så att det ekade mellan bergen som omgav Cidade da Ilha Vermelha, öns enda egentliga stad. Det ena drog det andra med sej. Att släpa en gris till slaktarn kunde man väl ha gjort vilken dag som helst, ja ännu bättre medan det var lugnt och stilla i stan, men det var liksom om det inte lönade sej att företa sej någonting, en dag då inget fartyg var att vänta. Man träffade nästan aldrig någon en sådan dag.

För den som inte kände förhållandena på ön närmare kunde all denna plötsliga uppståndelse verka förbryllande, ty alltjämt tycktes Atlanten lika öde. Man brukade kalla det djungeltelegrafan, men den var svår att komma underfund med denna telegraf. Självfallet dånade inga djungeltrummor på Ilha Vermelha. Och telefonens utbredning var inte heller så stor och om den också hade varit det, så skulle det inte ha räckt som förklaring till den fermitet med vilken stan kom på benen. Det torde vara lika förnuftigt att gissa på någon form av jaktinstinkt som på något annat. I femhundra år hade ilhavermelhabon väntat på fartyg från de stora kontinenterna och varje gång en seglare blåst inom pirarna hade han infunnit sej för att hälsa henne välkommen. Det fanns helt enkelt en sorts oceanernas seismograf i Ilha Vermelhas folksjäl.

Men fast inte en rökslinga stod att upptäcka till havs, så behövde man inte tvivla på att ett fartyg snart skulle bli synligt när nu stan kommit på fötter. T. o. m. öns bägge tidningar var representerade bland mängden av människor nere vid piren och det fast ingen av dem haft ett enda väntat fartyg att redovisa i dagens skeppslista.

Och man behövde inte vänta stort mer än en halvtimme förrän ett skrov sänkte sej ned mot vattnet borta vid synranden — ja, just sänkte sej, ty det första man ser ett fartyg vid horisonten så tycks det sväva i luften, först när det kommer närmare tar det liksom vatten. Raskt tog skrovet form. Det var en väldig motorbåt.

— 20.000 ton! gissade kapten Fernandes som seglat på långfart.

Filipo tog itu med att blanka upp messingpengarna som prydde oxarnas ok sedan han först styrkt sej med rött vin ur ett gallon han hade under sätet i sin passagerarsläde. "Jag köper mera vin ikväll", försvarade han sej mot sina egna förebråelser inför extraförplånaden. "Det blåser in pengar till Ilha Vermelha idag!"

— Det är en passagerarbåt! fastslog skoputsaren Jacinto.

Det hade man tydligen sett för länge sedan från hotellens balkonger och loggior, ty även hotellfolk hade slutit upp vid det här laget. Förresten behövde Jacinto inte påpeka att det var en passagerarbåt, för det kunde vem som helst se nu. Det var en stor passagerarbåt.

— Minns ni när Queen Mary var här på kryssning? frågade gatpojken Jorge rätt ut i luften och med sin drömmande blick fastklitrad vid det stora, vita skrov, som visserligen inte var Queen Mary, men i alla fall...

Blomsterflickan Teresa gick smånyttande fram och tillbaka utan att titta närmare på fartyget som plöjde in mot ön, försande två jättedrivor bogskum framför sej. Tids nog att intressera sej för båten, då den låg på redan, tänkte hon. Lustigt i alla fall, att den skulle komma just idag! Idag som hennes lilla dotter hade födelsedag och nog skulle bli förfärligt glad om hon fick ett par getskinnsstövlar — ett par röda getstövlar, eller kanske ett par blåa...

Kyparna på Vista do Mar, som låg mitt emot piren på själva Strandavenidan, kom ut och spände upp solparasollerna och placerade ut flera fällstolar. Mellan var och varannan stol gjorde de paus och såg ut emot det stora, vita fartyget.

Bland de församlade nere på piren steg stämningen i samma takt som fartyget närmade sej. Man spelade och sjöng och skratade. De äldre berättade för de yngre om den gamla, goda tiden före andra världskriget, då det verkligen var trafik på Ilha Vermelha. Inte en dag utan att det låg både två och tre bjässar på redan.

— Ingen av dem så liten som den där! sa Afonso med en avpassad dos förakt i rösten och spottade ut i havet.

De yngre skrattade åt honom. Idag behövde de inte hans historier att styrka sej med. *Verkligheten* jagade med närmare 20 knops fart in mot ön i detta ögonblick.

Men ombord på fartyget uppe på kommandobryggan stod den både rika och vackra Miss Gold och betraktade med måttligt intresse ön rätt förut. Hon vände sej och log förföriskt mot kaptenen. Hon lade till och med sin smala, vackra hand på hans rockärm.

— Så snällt av er kapten att gå så här nära. Nu kan man åtminstone säga att man sett Ilha Vermelha!

Hon skrattade plötsligt och omotiverat. Egentligen struntade hon i om hon hade sett den där ön eller inte, men att han ändå hade gjort det — gått så nära.

— Ja, svarade kapten med förtroligt lågmäld stämma. Vi brukar inte gå så nära. Den ligger inte direkt i vår kurs på de här kryssningarna.

— Jag hoppas ni inte får obehag, viskade hon och lade åter igen sin hand på hans rockärm.

— Nej, vi förlorar bara ett par timmar. Det kan man ju göra av många anledningar.

De log åter mot varandra. Så harklade sej kaptenen och vände sej mot rorsmannen.

— Kom en kvarts streck styrbord! beordrade han.

— En kvarts streck styrbord! repeterade rorsmannen och girade.

Och inne på piren såg man plötsligt fartyget gira styrbord utan att sakta ner. Ett mycke kort ögonblick blev det alldeles dödyst på piren. Det var som om hade det uppstått ledningsbrott mellan de församlade och deras gemensamma energikälla. Tystnaden varade dock bara ett mycket kort ögonblick. Sedan började man ropa, vinka, skrika, peka. Det var som hade

människorna på kajen trots att fartygsbefälhavaren tagit miste, att han inte visste var inloppet till hamnen var, att han inte förstod att han höll *fel* kurs. Det var som hade öborna varit en samling skeppsbrutna, som efter en lång väntan äntligen får se en seglare ute till havs, får se räddningen nära sej och sedan måste konstatera att seglaren där ute alls icke upptäckt dem, utan plötsligt ändrar kurs, seglar bort ifrån ön.

Men inte heller den upphetsade stämningen varade länge. Snart nog måste man allmänt konstatera att fartyget icke ämnade sej in till Ilha Vermelha.

— Finns det inte någonting som heter tremilsgränsen? undrade Humberto högljutt, provocerande och gav den närbelägna garnisonens hotfulla kanoner en uppfordrande blick. Man borde inte ostraffat komma så nära, när man inte ämnade sej in! Humbertos anletsdrag var i detta ögonblick den oförsonlige hämnarens. De närstående som såg honom måste skratta och då måste han naturligtvis skratta själv också. Man skrattade hellre än man grät på Ilha Vermelha. Man ryckte på axlarna och slog ut med armarna i en resignationens gest. Filipo tog sej ännu en klunk rött vin ur det gallon han hade under sätet i sin passagerarsläde. "Jag kan nog låna lite vin av senher Joac", tänkte han. Högt sa han:

— I morron kommer det i alla fall en båt!

Piren avfolkades snabbt. Affärsmännen plockade in sina korgarbeten och presentartiklar, oxarna säckade ihop i bakgatorna, kyparna på Vista do Mar plockade ihop de onödiga stolarna och spände ned de överflödiga parasollerna.

Ilha Vermelha sjönk snabbt tillbaka i sin mellandagsdvala.

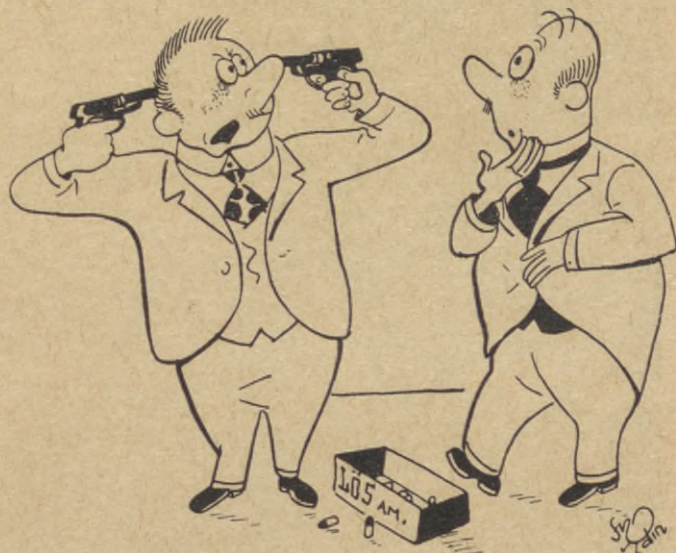
— Men det var i alla fall väldigt nära! sa blomsterförsäljerskan Teresa till sin kollega Inez då de vandrade tillbaka till sin gemensamma hydda uppe under bergen.

I startgropen...

Jag tyckte jag måste säga adjö innan Du gav Dig iväg!

Sommarfinal...

— Jag förstår... en kvinna?
— EN!?! — dom är två!!!

DET MODERNA INDOKINA

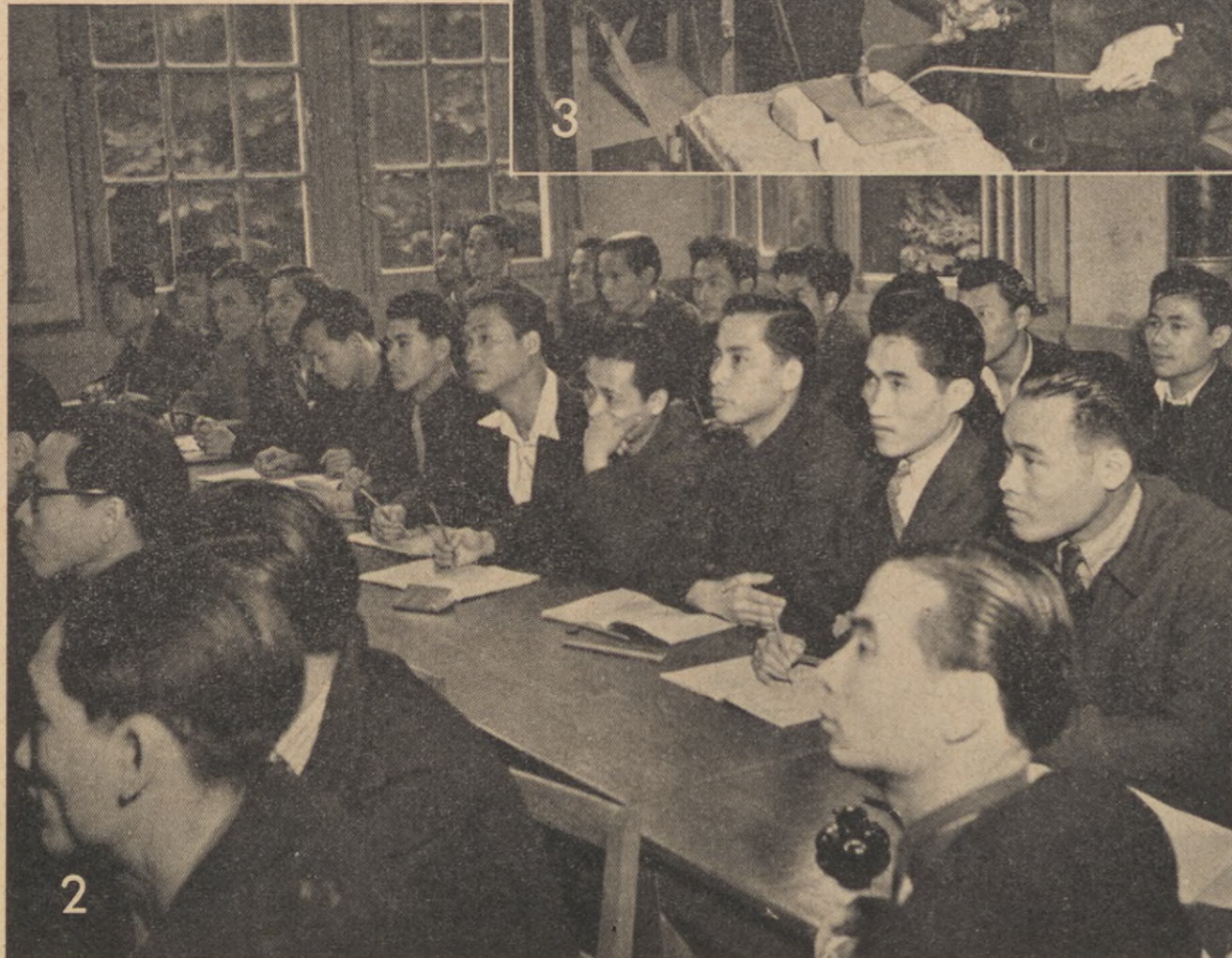
"Fjärran Östern" står i brännpunkten så gott som dagligen — i radioekon och politiska skeendet. Men hur mycket vet vi egentligen om folken därborta? Det här reportaget vill i all anspråkslöshet berätta något om Indokina, som står under "fransk överhöghet" som det heter i olika sammanhang. Dagens Indokina är ett kontrasternas land, där tro alljämnt är övertro, där gamla tempel och gamla seder alljämnt har sin makt över folket. Men där finns också mycken modern utveckling, praktiska yrkesskolor, moderna tidningar, sjukhus o. s. v. Gammalt och nytt brottas sida vid sida och det politiska klimatet är spänt — naturligtvis här också mycket av nöd och elände men för oss nordbor ter sig dock drakarnas, de många templens och eviga minnenas Indokina som ett sagoland.

Det här vackra monumentet är ett tack till tappra indokineser, som under första världskriget kämpade för Frankrike.

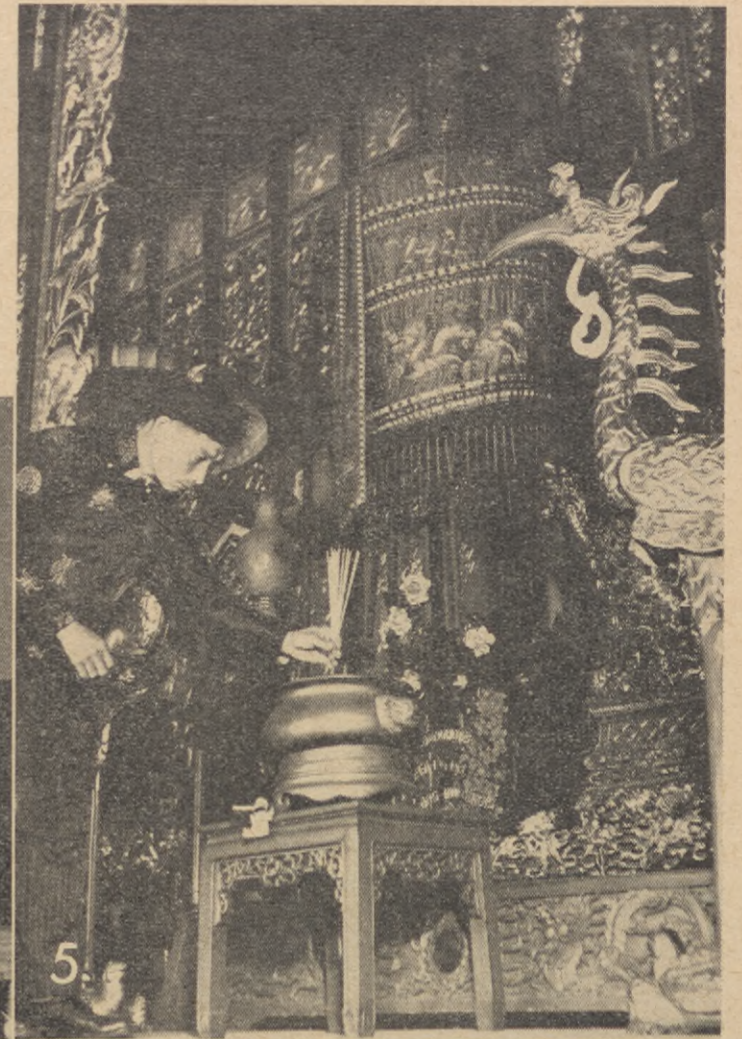
3

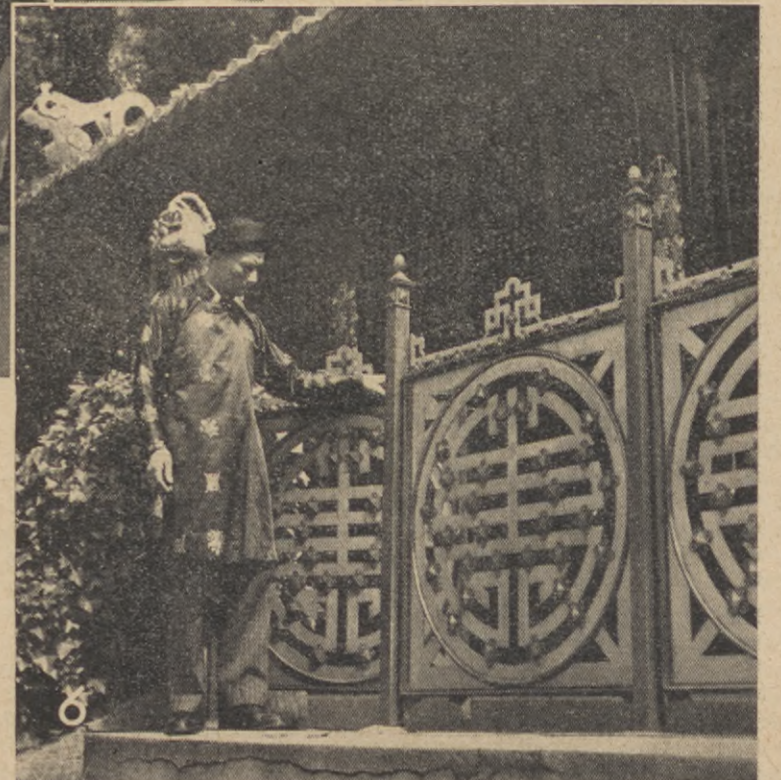
2

4

5

6

Den moderna kulturen vinner insteg, öst och väst mötas. Vi se indokinesiska ungdomar under en lektion, en ögonblicksbild från en yrkesskola, ett lärum och ett indokinesiskt tempel. Den unge indokinesen är klädd i moderna kläder — men har trätt den kinesiska sidenlin över skjortan, på huvudet har han den lilla bönekalott. Interiören från kyrkan visar hur det går till när man gör rörelser.

(En parodi på "hårdkokta killar")

Jag sitter på Kallnande Ärtsoppan och sveper en whisky, när jag plötsligt får se Jack med Örat komma instolpande. Jack med Örat är en ganska skum figur och han får sitt namn en natt när hans vänstra öra blir bortskjutet, på grund av något troulbe nere vid Lexington. Visserligen blir det upplöskat och hoplappat igen, men läkaren som gör det har ingen tumme med öron, så det blir aldrig mer vad det en gång var. Själv tycker jag alltid att Jacks öra hädanefter ser ut som någon sorts turistreklam för Schweiz, med höga berg och djupa dalar och det ena med det andra. Men det säger jag aldrig högt, för Jack är lika stolt över sitt öra, som småkillarna här nere över sin första stöt.

Hur som helst, så kommer han instolpande på Kallnande Ärtsoppan och det är inte utan att jag blir litet darrig när han slår sig ner hos mig, för där Jack med Örat är, där brukar puffrorna sitta löst i hölstren. Men när ingenting händer inom de närmaste sekunderna lugnar jag ner mig igen och gör det alldeles lagom för

att se de sista resterna av min whisky försvinna i hans hals. Det är ingen tilltalande syn, det kan jag försäkra. Men jag säger ingenting, för även om jag inte i och för sig har någonting emot såll, så har jag dock ingen större lust att själv bli ett.

Vi sitter och fluktar på varandra tvärs över bordet och det går minst fem minuter utan att vi säger någonting. Jag börjar nästan tro att Jack går in för att spela stumfilm, när han plötsligt tar mig ur villfarelsen genom att fråga om jag vill ha trehundra dollars. Jag håller på att tappa hakan, för det är ingen varmare kärlek mellan Jack och mig, men jag hör aldrig om någon, som får solsting i februari, så jag frågar varför jag får pengarna.

Jack säger att det är rena välgörenheten från hans sida, jag går bara ut och dansar med en böna, han känner, och vid ettiden ramlar jag in på Kallnande Ärtsoppan och får vad jag ska ha. Jag frågar sedan när det blir vanligt att man får

trehundra spänn för att gå ut med en böna. Och Jack säger att om den bönan har ett välförsett kassaskåp, som står och känner sig ensamt, och någon tänker göra en påhälsning där och lindra dess ensamhet, då kan det mycket väl hända att den som håller henne undan får trehundra spänn, om han har tur.

Jag funderar på saken, medan Jack beställer varsin whisky åt oss och dricker ur båda. Jag kommer till det resultatet att jag ogärna säger nej till Jack, och beträffande de trehundra, så säger jag ännu mer ogärna nej till dem. Beträffande bönan, som ska plundras, så får hon sannernigen skylla sig själv, om hon litar mindre på bankerna, än hon litar på såna killar som Jack.

Så jag säger till honom att jag är med på alltihop. Och eftersom Jack är på gott humör, så går han sin väg utan att göra något våldsammare än att skjuta hatten av en kille, som han inte gillar näsan på. Hela Kallnande Ärtsoppan drar en suck av lättnad och jag känner att jag behöver

en whisky, så jag tar två, för att vara på den säkra sidan. Sen ger jag mig av hemåt, för att se över mina tillgångar, innan jag går och möter den där bönan.

Hon står i porten och väntar när jag kommer. Hon har en kort, vit, päls, som ser ut att längta tillbaka till den tiden då den är kanin, urringad, röd klänning och två dussin skramlande armband om varje handled. Halsband har hon bara ett, men trots denna plötsliga sparsamhet är intrycket överväldigande. Vilken som helst av stans firmor, som handlar med julgransprydnader, skulle vara lycklig över att ha henne som reklam. Det är troligt att hon har ett ansikte också, men av det ser jag bara hakan, för håret ramlar hur som helst på henne, och jag undrar om hon någonsin tar sig ensam genom de mer trafikerade delarna av stan.

Det är en stor besvikelse för henne att jag inte kommer i bil och vi hinner knappt hälsa på varandra förrän hon börjar se sig om efter en. Men jag har precis till inträde och några drinkar på Steppande Noshörningen, så jag berättar för henne att jag nyligen läste en engelsk tidning, där det stod att man blir vacker av promenader. Hon säger att hon aldrig har något förtroende för engelska tidningar och fortsätter att bråka om en bil, så jag undrar om det inte är bättre att slå henne i skallen och stå vakt över liket tills Jack med Örat är klar med sin stöt.

Jag vet inte varför jag inte gör det, men hur som helst så anländer vi till Steppande Noshörningen vid liv, båda två. Och hennes fötter går inte av, trots att hon ivrigt påstår det sedan tjugo minuter tillbaka.

Vi har inte dansat många varv förrän jag förstår att hon fullkomligt missuppfattar sin danslärare. Hon är livrädd för att stå på sina egna fötter, så hon står hela tiden på andras och med uppenbar förkärlek på mina. Dessutom utdelar hennes armband våldsamma slag till höger och vänster och när vi dansar en halv dans till är vi inte populära längre.

Jag föreslår att vi ska vila oss litet, hon vill dansa, men hur det är så övertalar jag henne och hon susar iväg mot baren. Jag kommer haltande efter och när jag är ganska nära får jag se att hon står och snackar med en italienare, som inte utan anledning, kallas Knytnävs Nick. Jag kommer plötsligt ihåg att jag för ett år sen hört att Nick har en böna, som gör danshaken osäkra med alla sina armband, och då det mycket väl kan vara hon fasar jag vid tanken på vad som händer om hon plötsligt får för sig att hon ska ta Nick med sig och gå hem. Jag blir faktiskt riktigt svettig när jag tänker på det, så jag ilar, så fort som man nu kan ila, när någon nyligen krossat ens fötter, fram och dunkar Nick i ryggen och säger: tjänare.

Nick faller mig inte om halsen och gråter av glädje, han kör armbågen i magen på mig, så jag tror inälvorna kommer ut

Och eftersom Jack är på gott humör så går han utan att göra något våldsammare än att skjuta hatten av en kille, som han inte tycker om...

Hon är livrädd att stå på egna fötter, så hon står hela tiden på andras...

på andra sidan. Bönan sätter också näsan i vädret och låtsas som hon aldrig ser mig, trots att jag förklarar för henne att det är mina fötter hon stod på den senaste kvarten.

Efter ett sånt mottagande går vem som helst och visar sig aldrig mer i trakten. Men Jacks liv och mina trehundra ligger mig varmt om hjärtat så jag försöker en gång till och säger till Nick att jag inte tror att han glömmer en gammal kompis så lätt. Då får Nick ett anfall av leklust och svänger med armarna, så han mejar ner allt som finns inom de närmaste tio meterna. Jag ligger underst och är fullkomligt hopklämd och då jag tar mig upp igen är både Nick och bönan försvunna.

Jag förstår att är jag inte snabb nu, så får jag aldrig se de där pengarna. Så jag hoppar upp i en bil och säger åt chauffören att köra så mycket kärran orkar. Det gör han och jag kommer lagom så jag ser Jack sjunka ihop i rännstenen och dra sin sista suck.

Då betalar jag bilen och går på mina trasiga fötter till närmaste blomsteraffär och beställer en krans. För säga vad man vill om Jack, så är det i alla fall nära att han ger mig trehundra spänn.

TORE ATTELID:

LIESMIDET I SVERIGE

Liesmidet har mycket gamla anor i vårt land. Ganska länge kom det att förbli en binäring till jordbruket, men visade tidigt tendenser att vilja koncentrera sig till vissa trakter, där riklig tillgång på järn och träkol fanns, samt i närhet av jordbruksbygder med stora avsättningsmöjligheter.

De trakter dit liesmidet koncentrerades, voro Lima och angränsande socknar samt Hedemora socken i Dalarna, Hällestads-trakten i Östergötland, bygden kring Borås i Västergötland samt vissa socknar i Småland. I Boråstrakten fanns ända till in på 1930-talet en och annan liesmed kvar, som på gammalt sätt stod i sin smedja och smidde liar till avsalu. Givetvis är numera liesmidet som småhantverk alldeles utdött i vårt land.

Det gamla bondesmidet, då liesmeden halva året var jordbruket trogen och halva året smed, började redan under 1600-talet utveckla sig till rent hantverkssmede, framförallt var det bondsöner med håg och fallenhet för yrket som året runt ägnade sig åt arbetet i smedjan. Produktionen blev också i många fall högt uppdriven och sålunda omtalas i Sven Rinmans Handbok uti den gröfre jern- och stål-förädlingen, utgiven av Carl Rinman och tryckt år 1829, att en smed i Hedemora-trakten omkring år 1800, biträdd av en pojke, smidde 9 liar pr dag, dock måste de börja sitt arbete vid 3 à 4-tiden på morgonen och hålla på till klockan åtta på kvällen.

I samma bokverk berättas även att en bondesmed, Jonas Kläckman i Enångers socken i Hälsingland, år 1777 uppfann en

Smeden Dahlgren vid Wi Bruk, Uppland, smider ut ett lieämne under en vattenhjuldriven hammare.

med fjäder och trampa inställbar tillhållare, varigenom smidningen av lians rygg eller bak avsevärt underlättades.

I och med att produktionen steg blev avsättningsmöjligheterna allt svårare och man fick söka sig ut till avlägsnare provinser och utlandet. Bland annat omtalas det att liesmeder i Östergötland gjorde liar av olika slags landskapsmodeller och att smederna i Dalarna smidde liar av norsk modell.

Hur gick nu försäljningen till? Ja, i de flesta fall for smeden själv eller någon släkting i häst och vagn omkring och sålde liarna på marknader eller i bondgårdarna. Sedermera uppstodo handelsmän, som uppköpte smedernas hela produktion och i sin tur avyttrade liarna till handlandena i städerna. Liarna förpackades i buntar om 12 stycken, s. k. tolfter. De voro även försedda med en inslagen stämpel, så att vid event. klagomål man genast kunde se vem som var den skyldige.

Till en början bestod ämnesjärnet i liarna av osmundjärn, ett på direkt väg i små ugnar av bönderna eller smederna själva tillverkat smidesjärn. De gamla bondesmederna förstodo även att av mjukt och rent osmundjärn genom cementering framställa stål. Det tillgick sålunda, att man packade samman ett antal små stänger med träkolspulver, sågspån, hornpulver, skinnbitar, metmaskar m. m. samt insydde paketet i skinn och smetade över det hela ett tjockt lager av lera. Efter torkning utsattes paketet för hetta i koleld under kortare eller längre tid, varvid cementering inträdde.

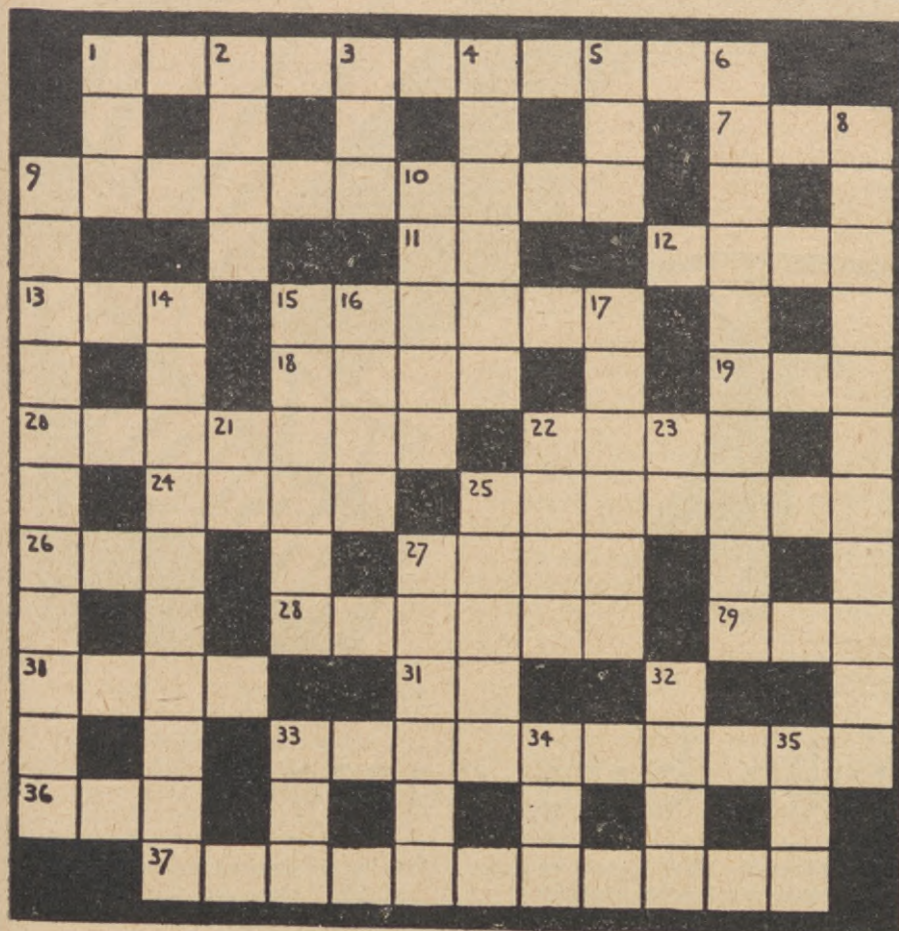
Men på 1700-talet klagade liesmederna i Dalarna och Östergötland över att stor knapphet rådde på osmundjärn. Detta måste ersättas med hårdfärskt järn från järnverken och stålet måste inköpas från stålverken.

På 1700-talet blev liesmidet i hög grad föremål för industrialisering. En hel mängd järnbruk slog sig på denna tillverkning och en stor del av produkterna exporterades. Enligt en förteckning från

Smältsmeder vid Hagge bruk i Dalarna omkring 1900 på bron framför smedjan, de flesta klädda i vita blaggarnsskjortor.

KORSORD nr 8

VÅGRÄTA ORD

1. Plagg som verkligen är en plåga. (11)
7. Karelen har sitt. (3)
9. Värtätare. (10)
11. Kan bli äldre än Metusalem. (2)
12. Vad fiskaren har och jägaren gjorde. (4)
13. Under jorden. (3)
15. Förslagenheten hos en markatta. (6)
18. Finns mängden i Berlin. (4)
19. Reveljen går! (3)
20. Mört. (7)
22. Så egendomligt det vara skulle, om inget dylikt fanns på kulle. (4)
24. Är goddagspilt ofta. (4)
25. Sätter nationen främst. (7)
26. Dyker upp då och då på Skansen. (3)
27. Ännu i sin linda. (4)

28. Gör man vid camping. (6)
29. Att cellulosa-brännvin är träsprit. (3)
30. Rå med. (4)
31. I Brooklyn. (2)
33. "Mor kokar kaffe." Mor är subjekt, kokar är predikat och kaffe är surrogat. (10)
36. Sex månaders sträng diet. (3)
37. Att dricka champagne till lunch. (11)

LODRÄTA ORD

1. När 7 1/2 blir 15. (3)
2. Lömsk utläggning. (4)
3. Ett område som hör till Portugal. (3)
4. Det farliga med just svinets kött. (6)
5. Kungligt skick, och vilken blick! (3)
6. Gustav III åker bil ut till Haga. (10)
8. Ned med den knölen! (11)
9. "Vi är den ätt, som alltid skall förbli, vi gråa riddare av tålmodet." (11)
(Kerstin Hed)
10. Skrinlagd sak. (5)
14. Betplockare. (10)
15. Kan möjligen en skandinav utseende vara. (6)
16. Välkommen under värmebölja. (4)
17. Två gudar och ett sataniskt mel. (6)
21. Nöt. (2)
22. Islams främsta helgedom. (4)
23. Gammalt ord för hölme. (2)

25. Falskt sådant är en styggelse. (5)
27. En punkt där angrepp mel fördel sättes in. (6)
32. Road i London, prospekt i Leningrad. (4)
33. Otrevligt att få på vit krage. (3)
34. Kvickheten är förståndet —, har någon sagt. (3)
35. All right? (3)

Lösning till korsord nr 6.

VÅGRÄTT: 1. Begabberi. 6. Arrak. 9. Rumor. 10. Skohandel. 13. Oceaner. 14. Skarn. 16. Filmskrå. 17. Leende. 19. Espri. 20. Egalt. 24. Föregå. 26. Platsval. 29. Natur. 30. Paradis. 32. Uragentur. 33. Vräkt. 34. Adept. 35. Supbroder.

LODRÄTT: 1. Berest. 2. Gammalstavare. 3. Baroner. 4. Ense. 5. Ironi. 6. Alarm. 7. Radikalätgård. 8. Kolbåt. 11. Kafé. 12. Heller. 15. Rep. 18. Nitvan. 21. Gensvar. 22. Aga. 23. Spruta. 24. Flau. 25. Krater. 27. Spett. 28. Artas. 31. Dråp.

Pristagare: 1:a pris kr. 10:—, Sture Lindkvist, Dämmegatan 10, Hälsingborg. 2:a pris, kr. 5:—, Märta Tistrand, Gulsparvsgatan 59, Göteborg S.

Tävlingsregler.

Lösningar till korsord nr 8 skall vara Status redaktion, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda senast den 10 sept. 1953. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 8". Glöm ej att tydligt ange namn och adress. Två priser, ett på 10:— och ett på 5:— utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i oktobernumret.

har Ni märkt

hur lågt priset är
och hur överlägsen kvalitén är på
skokrämen

GALANT

i konsumbutiker

är 1777 drevs lietillverkning då vid 21 järnbruk och fabriker i vårt land. De största liefabrikerna, alla belägna i Dalarna, ha varit Snöå bruk, där lietillverkning ägde rum åren 1802—66, Långö bruk 1844—1911 samt Svanhammars bruk, anlagt år 1864. Av nu i gång varande fabriker är Igelfors i Östergötland en bland de främsta, där fabrikationen bedrivs i stor skala, ej minst på export.

Hon ville bara dansa

Det puttrade en vedskuta på kanalen. Han satt på tåget och såg ut över det förbiilande landskapet. Träden, ängarna, vattnen och på himmelen de tussiga molnen.

— Hur är livet på en sådan, tänkte han och betraktade vedskutan.

— Hur är livet någonstans över huvud taget. Är det trist, glatt eller det-får-duga.

Hans uppmärksamhet fångades av en stor virvel, som skutan lämnade efter sig. Den snurrade sig in i hans medvetande och blev till en fingerskiva på en telefon. Minnen och episoder trängde sig på. Landskapet framför hans ögon både fanns och inte fanns där.

... femma, sju, ett, ett.

Han slog det gamla välbekanta numret. Några signaler gick fram utan att någon svarade. Slutligen hördes en knäppning och ett — hallå.

— Träffas Birgit där nu?

— Ja, det är jag.

Meningen var kort och hur alldaglig som helst. Ändå fick den hans blod att pulsera hastigare. Kanske var det inte orden utan rösten. Den där mjuka lite lekfulla stämman. Välformade vokaler och konsonanter vandrade fram till honom som vackra pärlor och tog hans öra och känslor i besittning. Orden klingade som äkta kristall.

Han såg hur hon stod lutad med den svarta luren i den känsliga handen. Det

mörka glänsande håret bildade en mjuk ram kring hennes ängsliga ansikte.

— Det var länge sedan.

— Vem är det?

Rösten blev orolig och tonfallen dialektala.

— Hör du inte det?

Han kunde inte låta bli att retas lite.

— Jo, nu hör jag. Är du i stan.

— Ja. Kom idag. Har du tid att råka mej.

— Inte just nu. Kom upp på teatern och hämta mej efter repetitionen. Vi är snart klara.

— Jag väntar vid bron i stället.

— Fint, jag ska skynda mej — hej.

Det knäppte till och linjen var bruten.

På vattnet simmade lättjefulla änder och snappade åt sig brödsmlur som vänliga händer kastade ner till dem.

Solen dalade bakom ett kyrktorn. Trots att folk jäktade mellan affärer, arbetsplatser och hem andades tillvaron lugn och ro. En gammal man satt på kajkanten och ryckte i sitt pimpelspö.

Varifrån kommer egentligen tankarna? Utan att egentligen ha sökt några dök den ena längan efter den andra upp. Just nu självkritisk och varför inte...

Jag är knall nu

men jag är lika tokig när jag är nykter om inte värre

för då tänker jag ut galenskaperna

medan de däremot nu bara kommer och går efter eget behag och gottfinnande.

Båtar kom och gick. Klöv vattnet och lämnade svall och bubblor efter sig. Fiskmåsar och tärnor gjorde störtdykningar mot sina byten. Duvor gick och kuttrade på takkanter. I huvudet seglade tankar med förlig vind på medvetandets hav. De kom från ingenstans, rundade de vakna hjärncellerna, som tjänstgjorde som sjömärken och fortsatte.

Äntligen uppenbarade hon sig. Glatt leende kom Birgit emot honom.

— Vart ska vi gå, var hans första fråga.

— Vart tycker du. Jag är kaffesugen.

Hon kisade och ställde honom på bar backe.

Han bläddrade med idéer och hugskott som en skicklig sedelräknare, men inget passade. Inte nu. Någon annan gång kanske.

Det slutade med att de drack kaffe på närmaste ställe och sedan slog sig ner i en park och bestämde för kvällen.

Teater kanske... och supé efteråt... dansa och sedan...

Samtalet flöt trögt. Visserligen hade de inte råkat på länge, men ändå... de hade ju så mycket att ventilera. Minnen, nuet och framtiden.

Leendet fanns inte på hennes läppar nu längre. Hon hade bekymmer. Ingenstans

att bo. Måste ligga på teatern i natt. Gång på gång kom hon tillbaka till det.

- Var ska jag bo?
- Var ska jag bo?
- Var ska jag bo?

Vad de annars sade verkade ansträngt. Orden släpptes herrelösa. Antydningar och ståndpunkter fladdrade som ljuslåg utsatta för drag.

Smågrabbar plockade fimpar och smyg-rökte bakom buskarna. Parkvakten har-punerade papperslappar. Med behandskad hand tog han loss dem från spiken. En glassförsäljare jämkade på lådan och ropade:

- Glass.
- Glass.
- Glass.

Jämnt och entonigt upprepade han det enda ordet.

- Glass.

Efter tre cigaretter — hon hade tackat nej till en — skulle de råkas utanför teatern.

Tio minuter innan föreställningen började kom hon. Biljetterna var ordnade så det var bara att hänga av sig ytterplaggen.

Hon var klädd i svart och grönt. Högklackade nätta skor. På huvudet bar hon en halsduk i diskreta färger.

Han var för en gångs skull hyfsat rustad: mörk kostym, vit skjorta och fluga.

De hann lagom med ett bloss innan de satte sig och tittade i programmen.

Gonggongen ljud och ridån kanade åt sidan. Scenen föreställde vardagsrummet i en semestervilla på eftermiddagen. Repliker strömmade ut. Öron lyssnade, ögon såg och känslor kände.

Ridån drogs för och ifrån. Tiden utspelades från eftermiddag till kväll. Vidare över morgonstämning och fjorton dagar fram i tiden.

I pausen drack de vatten och rökte. De stod lite avsidet i en trappuppgång utanför själva foajén. Han var i behaglig stämning och började sjunga en gammal vaggvisa.

Sången ekade svagt och böljade sakta utmed stenväggarna. Birgit stod andäktigt och lyssnade.

— Va vackert, sa hon stilla när han slutat.

- Tycker du.

Han såg varmt på henne.

- Jag kommer på den ibland.

— Den har jag inte hört dej sjunga förut.

- Nej, den gör sej bäst till guitarr.

Han drog ett bloss och fimpade.

- Ska vi gå in och sätta oss.

När föreställningen var slut gick de på regnvtät speglande asfalt till närmaste restaurang.

En varm luft, mättad av parfym, rök och brännvinsdoft, slog emot dem. De fick ett litet bord vid sidan om. Orkestern spelade upp en eldig rumba, och paren hasade ut på golvet. Beställningen klarades av och de lämnades ensamma bland berusade och nöjeslystna människor.

Trumpeter och saxofoner tävlade om välljudets förbannelse.

Den goda smaken kröp under stolen och skyggade som en rädd hund.

Flaskor och glas klirrade. Korkar small. Fyllskratt sög öron och ögon till sig som läskpapper.

— Ska vi dansa en bit tills maten kommer.

Han bjöd henne armen och lotsade dem fram till jazzparketten.

Mjukt och vackert gled de runt i väl avvägda turer. Deras nyktra och välbalanserade steg blev en skärande kontrast bland de andra av alkohol tyngda och stapplande paren. De var i fin form båda två och gjorde sitt yttersta att vara varandra till lags. Lekande lätt svepte de fram i den eggande rytmen.

Med ens tystnade musiken och knuffandet till borden började. Ljuset skiftade från mäktigt rött till vanlig rumsbelysning.

Maten var serverad och de åt en stund under tystnad.

— Minns du när vi liftade till det där bätthuset, sade han efter första snapsen.

— Du var tunt klädd och fick kuta in i en port och låna ett par långbyxor av en kamrat, som vi stötte på vid spårvagnen.

- Ja.

Han log.

— Va vackert det var på morron, fortsatte han.

— Jag vaknade av att någon gick i rummet. Och när jag drog draperiet åt sidan, stod det en gubbe där som skulle fernissa golvet. "Förlåt att jag stör", sa han. Minns du?

- Ja.

— Vi fick på oss palterna med en jäkla fart och störtade ut i solen. Fåglarna

kvittrade frukostglada i träden och en svalkande bris låg på mot land. Först sköljde vi av oss lite vid stranden och sedan gick vi ner till värdshuset för att få oss en kopp kaffe. Men dom hade inte öppnat än.

— Och han som stod och ringde till stan då, sköt hon in mellan tuggorna.

- Som vi försökte lifta med.

— Ja, han hade ju ingen bil och ändå lovade han oss.

- Kanske just därför.

Hon skrattade till och åt. Det smakade bra.

- Men vi fick lift till slut i alla fall.

Han kunde inte släppa det där minnet. Det hade hänt så mycket då. Givit honom så många vackra stämningar. För henne var det kanske bara en episod. Men för honom var det stora och skimrande ögonblick han upplevt. Mörkret, tystnaden och gemenskapskänslorna i de primitiva förhållandena. Bland annat hade de bäddat med ett gammalt segel. De hade givit och tagit med hjärtat. För honom var något sådant inte flyktigt. Kunde aldrig bli det. Tiden kunde inte suddas ut vad han då kände.

Orkestern spelade; vals, tango och fox-trot. Då och då ramlade en samba ner på notställen.

Det uppstod vita hål i salen. Borden blev tomma. Glas, koppar och armbågar

Han såg hur hon stod med luren i den känsliga handen.

försvann från skivorna. Det började bli sent.

Birgit och han dansade, småpratade och trivdes.

— Vi spelar nu sista dans, förkunnade ledaren för bandet.

— Godnatt, godnatt och sov gott.

Utkomna på gatan blev det tal om bostadsfrågan igen. Det slutade med att de tog en bil till teatern där hon arbetade. I foajén fanns en soffa, som hon kunde sova på.

Han blev stående innanför dörren. Den tomma och ödsliga salongen fångade honom. Hur många förväntansfulla själar hade inte suttit här. Skrattat, gråtit och känt med. Finns det något mer talande än en tom teatersalong. En svag lampa kastade ett trolskt sken över scenen.

Hon satte på radiogrammofonen och de började dansa.

De dansade sakta över den tomma scenen. Trots att de var så nära varandra kändes det som om det var mil emellan dem.

Rusig av längtan strävade han upp för en bro. Till varje pris ville han nå den andra stranden. Men var kom bron ifrån? Den bara fanns där, långt in i hans medvetande. Hur han än kämpade kunde han inte komma över till andra sidan. Det var som en mardröm i vaket tillstånd.

Hon ville bara dansa, dansa, dansa. Sväva bort. Vart spelade ingen roll. Hon orkade inte längre. Ville glömma.

Förtvivlad och trött på alltihop gick han sin väg. Ännu när han stod i dörren dansade hon. Mjukt och varligt med en kappa som partner.

När han kom till bron, där de mött varandra tidigare på dagen, stannade han och såg ner i vattnet. Just då tänkte han

inte på någonting. Bara kände. Allt han såg och förnam omkring sig kände han.

De tomma gatorna. Månskenet i vattnet. Den syremättade luften.

En nattspårvagn skramlade förbi. Trötta passagerare vilade sina huvuden i händerna. Konduktören satt tillbakalutad i ett hörn.

Varför hade han gått ifrån henne egentligen. Jo, hon hade verkat så frånvarande. Han hade fått enstaviga svar om han fått några alls. Hennes blick hade förlorat sig i något han inte kunnat se. Inte ens förnimma. Då hade han känt sig ensam och övergiven. Dubbelt ensam därför att han var tillsammans med henne. Han hade inte funnits till fast han hållit henne i sina armar.

— Biljetten.

Han blev väckt ur sina funderingar av konduktören. Tåget skakade fram i jämnt tempo. På kanalen, som fortfarande löpte jämsides med järnvägen smattrade en motorbåt. Vid rodret satt en vacker yngling och på rufftaket låg en ung kvinna utsträckt.

Ur portföljen tog han upp en nyköpt antologi och började sprätta den. På måfå slog han längre fram i boken och fick upp Erik Lindgrens Arioso.

Någonstans inom oss är vi alltid tillsammans

någonstans inom oss kan vår kärlek aldrig fly.

Någonstans någonstans

läste han och föll i tankar.

Efter en stund gick han in i restaurangvagnen. Mat- och drycksedeln stod på bordet. Han tog den förstrött och började leta...

Tåget vek av åt höger och kanalen försvann bakom träd och ängar.

TVÄTTSVAMPAR

Av mykologen Bengt Cortin

Vi frapperas ofta av en blommas skönhet utan att tankarna kommer att kretsa kring upphovet eller "roten". På samma sätt kan vi en stilla sommardag beundra havets spegel. Tyvärr tänker vi inte närmare på det myllrande liv, som döljer sig för våra blickar. Men det behöver för all del inte betyda, att vi för den skull är ytliga människor!

Alltnog. Det är ett synnerligen rikt florerande såväl djurliv som växtliv på djupet. De stora haven har med andra ord en uppsjö av allehanda intressanta företeelser. Djupt nere på havsbotten förekommer en del fleråriga svampar, som vi människor alltnog lärt oss att tillvarata för praktiskt ändamål. Ja, det har gått så långt, att man på sina håll odlar dem storindustriellt. I t. ex. Medelhavet bedriver man regelbundet ett sådant svampfiske. Det är de s. k. tvättsvamparna eller badsvamparna, som vi betjänar oss av i snart sagt alla tänkbara situationer.

Dessa svampar består egentligen av olika arter svampdjur (Spongiaria), som lever djupt nere på havsbotten. Man kan säga att de hör till de lägst stående bland de flercelliga djuren. Egentligen består de av ett horn-, kisel- eller kalkartat skelett. För tvättsvamparnas vidkommande gäller det att låta mjukdelarna ruttna bort, så att slutligen endast hornskelettet återstår. Men det är långt ifrån alla svampdjurarter, som lämpar sig för människobruk. En hel del är dock högst begärliga. Av dessa utvinns man då olika kvaliteter tvättsvampar. De enklare kommer t. ex. till god användning vid biltvätt, de finare blir däremot mänskliga "badsvampar". Och tar man bara en liten titt på stadsskyltningen, så kan man inte undgå att lägga märke till Theo-svampen, som man ser här och var i affärernas skyltfönster. Det är just en sådan där preparerad havssvamp. En annan i Medelhavet hemmahörande art av tvättsvamp är för övrigt Spongia irregularis. Därjämte använder kvinnor sig av de mera lyxbetonade sorterna i den dagliga skönhetsvården. Och även i den vägen skyltas det med en hel del åtråvärt.

Att det således finns mycket intressväckande saker på havets botten, det har denna lilla artikel velat ge en vink om. Många gånger svävar man dock helt i okunnighet härom. Men för sjöfolket, som vistas en större del av sitt liv på havet, öppnar sig här förlåten till en ny värld. Ty för oss människor finns det så mycket nytt under solen — men också under vattenytan. Och vem vet: måhända har mången svensk sjöman funnit sin grav på ett sådant korallrev bestående av en bädd av dessa säregna havssvampar? Det perspektivet kan man i varje fall mycket väl tänka sig.

Pressen och läkaren

Av Folke Ludin

Med anledning av artikeln "Läkaren och de sjuka" i juninumret av Status vore jag tacksam att få framföra nedanstående synpunkter.

I nummer 11 av Svenska Läkartidningen hävdade jag den uppfattningen att de medicinska artiklarna i dags- och veckopressen ofta nog har en motsatt verkan mot den åsyftade — att de stundom kan bli till skada i stället för till fromma för patienterna—läsarna.

Som illustration valde jag en kräftsjuk man vars sista dagar förbittrades av grämlse över att han låtit operera sig, ty han hade efteråt läst i en veckotidning att ett fall som hans icke skulle behandlas kirurgiskt utan med strålterapi.

Faran med läkarartiklarna i dagspressen ligger enligt mitt förmenande däri, att de antingen är ovederhäftiga eller misstolkas av läsaren, och denna åsikt torde delas av de allra flesta läkare som aldrig så litet sysslat med aktiv sjukvård.

"Halv kunskap är farligare än okunnighet, skymning värre än mörker", sade redan Johan Henrik Kellgren på sin tid. Det lättvindiga, legära sätt på vilket pressen ofta nog tar på medicinska problem skapar förutsättningar för en sådan halvbildning som kan vara farlig.

Invecklade fysiologiska skeenden, krångliga patologiska processer som det tagit studenter med goda förkunskaper i fysik, kemi och biologi tid och möda att tränga in i (om det nu över huvud taget någonsin lyckas dem) skall vips serveras färdiga och lättbegripliga i en "specialartikel", ej mera ansträngande för tanken att läsa än ett reportage om kung Faruks nattklubbsbesök, Rasmus favoriträtter eller Rosselinis vanvetteskörning genom Sverige. Och på basis av denna artikel skall sedan den sjuke eller hans anhöriga inte bara förstå och bedöma utan kanske till och med korrigera läkarens handlande.

Saker och ting är inte så enkla och lättvindiga — tyvärr — och det är inte läkarnas fel. Det finns en hel del som helt enkelt inte går att förklara kortfattat, utan elementära förkunskaper i biologi, fysik och kemi.

Alltnog, min artikel utlöste i dagspressen en störtflod av ilska protester, de flesta hållna i sådan ton att Status' liknelse med sophinkar nästan kan betecknas som mild.

Över huvud taget var det blott två inlägg som var hållna i en saklig och hygglig ton, och eftersom Status bidrog med det ena av dessa är det på sin plats att jag här betygar tidningen min aktning för att den kunnat bemöta en oliktankande utan att vara frän och ohövlig.

Emellertid har man ett starkt intryck av att den allmänna pressens våldsamma irritation och indignation inte så mycket gällde själva sakfrågan — alltså huruvida medicinska artiklar i lekmanpressen är av ondo eller av godo — utan snarare betingades av att någon över huvud taget kunde understå sig att ifrågasätta dess oinskränkta tryckfrihet, rätten att skriva hur som helst om vad som helst.

Ja, vid ett personligt samtal med en av de berörda journalisterna sade denne rent ut — det var på tal om den ovannämnde kräftpatienten — att det inte kunde hjälpas att den sjuke blev utsatt för ett psykiskt lidande, rätten att diskutera och kritisera behandlingsmetoderna måste gå i första rummet.

Det skulle föra alldeles för långt att här diskutera det missbruk av tryckfriheten som vår press — särskilt aftontidningarna — frossar i och som i själva verket inte bara minskat dess anseende utan även dess makt.

Folk inser mer och mer sanningen i uttrycket "dagens orakel, morgondagens makulatur" och man blir alltmer misstrogen mot sanningshalten i tidningarnas spalter.

Flera tidningar hängde upp sig på ett förment skråhögfärd i min artikel. Sälunda talade en landsortstidning om "en i alla tider, särskilt inom utpräglade specialkrån förefintlig missuppfattning att det lyckligaste vore om de invigda finge ha sina hokus-pokus — de må vara av religiösa, medicinska, tekniska eller annan art — i fred för hopen".

Säkerligen finns det många läkare som — i likhet med författaren till dessa rader — står tämligen fåkunniga inför en modern televisionsapparat eller en automatväxel, som alltså tillhör "hopen" ur teknisk synpunkt. Men skulle det falla oss in att tadla ingenjörerna för detta, att beskylla dem för "hokus-pokus" så snart de tar fram sin räknesticka och sina konstruktionsritningar?

Och Status är väl ändå inne på tankegångar som liknar den nyssnämnda landsortstidningens då den talar om "latinherraväldet".

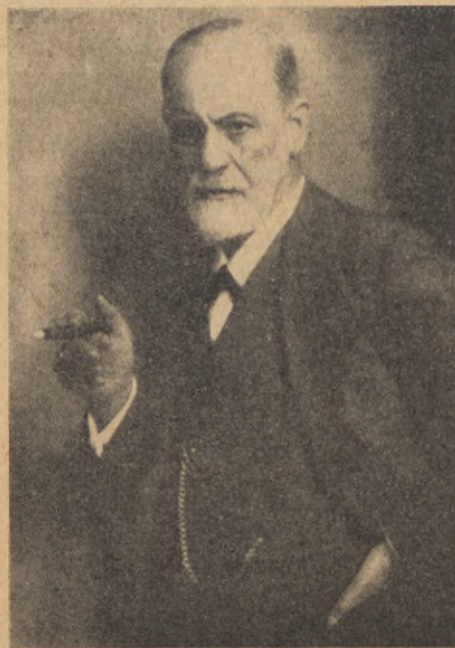
I den mån detta finns och är ett utslag av skråhögmot bör det givetvis bekämpas med alla medel, även om en och annan kanske tycker att det påminner om stenkastning i glashus att göra det i en tidning som till sitt namn tagit ett latinskt ord...

Men vi får inte glömma bort att varje yrke har sina fackuttryck, och att det ur internationell synpunkt är synnerligen praktiskt med medicinarlatin, som gör det möjligt att skapligt förstå en utländsk fackartikel även för den som hade varning i språk varje påsk.

Friska fläktar kring Freud

Psykoanalysen har behandlats utförligt i en serie artiklar på Dagens Nyheters kultursidor under sommaren. Det har varit friska fläktar, bränderna från debatten ha lyst upp riktigt muntert i psykologins skumma utkanter. Där man, liksom på många andra håll, dras med en del bråte, som sannerligen förtjänas att slickas av debattens eldtungor. Psykoanalysen är en "modevetenskap" och den får väl ännu, liksom som den ännu färskare sociologin, finna sig i att betraktas med en viss misstänksamhet i förhållande till äldre vetenskaper.

Sigmund Freud, psykoanalysens lärofader med många efterföljare och uttolkare inom medicin och litteratur.

Det är först och främst inom litteraturen man anser att psykoanalysen gjort revolt mot "den borgerliga sexualsynen". Det är åtskilliga volymer romaner som manglats fram ur tryckpressarna med "den ohämmande" människans frihets-evangelium, mer eller mindre ohöljt utsmyckat, alltifrån 20-talets början. Och den ådran håller i sig. Lärofadern, Sigmund Freud, skymtar man ofta mellan bladen i den moderna litteraturen. Fast man kan nog fråga sig hur många av lit-

teratorerna som läst Freuds grundtankar ordentligt.

*

Någon poet var inte Freud, framhåller Ebbe Linde i sitt bidrag till debatten i DN. Freud rörde sig med en tung och omständlig normalprosa, trots att han skapat många slagord och en oändlig mängd termer. Hans attityd är överallt den skeptiske och objektive bedömaren — skeptisk också inför sina egna teorier. Många begrepp som hämning, bortträngning, funktionell neuros, infantil sexualitet o. s. v. härstammar från Freuds skrifter och hör till kvaderstenarna i all medicinsk psykologi. Men innan man kämpat sig igenom alla banden av hans skrifter bör man nog vara försiktig och helst inte yttra sig om honom tillägger Linde.

*

Med det ökade intresset för människokunskap och socialvårdens utveckling har psykoanalysen kommit in i mera realistiska sammanhang än i den litterära debatt som i korthet antytts. Socialläkare Gunnar Inge har gjort ett debattinlägg, som berör de senare sammanhangen. Doktor Inge är åtskilligt kritisk mot de psykoanalytiska metoderna — som de tillämpas inom psykiatri — och gör en del beska kommentarer bl. a. till de taxor man tillämpar för behandlingen. Det rör sig om en "psykoanalytiker taxa" som nu är uppe i 30—40 kr. i timmen och med cirka 4 behandlingstimmor i veckan kan man under ett år komma upp till det nätta läkararvodet av bortåt 5.000—6.000 kr. På tal om utbildningen för socialarbetare framhåller doktor Inge det obestridda behovet av människokänedom i undervisningen — men den får inte vara ensidigt orienterad. Den psykoanalytiska inställningen tycks ofta följas av ett överdrivet "psykologiserande" och ringaktning för vanligt socialt arbete, vilket inte är utan risker. Doktor Inge efterlyser även en strängare vetenskaplig behandling av berörda problem och en noggrannare systematik av vad som kan vara värt att bevara av analytikernas psykologiska iakttagelser och terapeutiska metoder.

Dessa korta saxhugg i debatten snuddar vid några av de tänkvärda synpunkter, som kommit fram. Till sist kan man väl i allt stridslarmet dock hitta en samstäm-

mighet om behovet av väl utbildade fackpsykologer — fast den roll "freudianismen" bör spela i de sammanhangen lär man knappast bli enig om i brådrasket. Rektor Stellan Arvidsson framhåller i en översikt om psykologernas utbildning att sådan expertis behövs inom sjukvården, ungdomsvården, yrkesvägledningen och industrin — ja inom de flesta närliggande områden. Men möjligheterna att tillgodose detta behov är f. n. starkt begränsade. Psykologiutbildningen erbjuder många svårösta problem och rektor Arvidsson avslutar sin översikt med att häkta fast sina många välmotiverade önskemål på den statliga psykologutredning, som utlovats men ännu tydligen inte tagit mera konkreta former i Kanslihuset.

S. H.

MARK TWAIN

En dag kom den store humoristen in i ett förlagshus i New York. Han sökte efter en bok och då han fann den sade han:

— Såsom delägare i ett förlag har jag rätt till 50 % rabatt.

— Ja, herr Twain, svarade expediten.

— Och då jag är författare har jag rätt till ytterligare 50 % rabatt.

— Ja, herr Twain, sade expediten.

— Och som personlig vän till chefen antar jag att ni lämnar mig de vanliga 25 % i kassarabatt.

— Naturligtvis, herr Twain, sade expediten och bugade sig.

— Gott, sade Mark Twain. Under dessa villkor är jag villig att köpa boken. Vad är priset?

— Så vitt jag räknat rätt, sade expediten och log, är vi skyldiga er boken plus 37 cents. Kom snart tillbaka, herr Twain.

*

Det hände rätt ofta att Mark Twain erhöi fotografier från olika personer världen runt. I de närslutna breven hävdades att de i hög grad liknade den store humoristen. En gång skrev en herre från Florida:

"Jag skänker er mitt porträtt. Ni kan själv se att det skulle vara lätt för mig att utge mig för att vara ni."

Mark Twain skrev följande svar:

"Vill ni vara god och göra mig en tjänst? Flytta till mig. När jag sedan skall raka mig behöver jag endast se på er, så kan jag ju spara spegeln."

Högtidlig invigning av konvalescenthem

Konvalescenthemmets föreståndarinna, fru Alva Bengtsson, blomsterhyllas omgiven av landshövding Erik von Heland (t. h.) och landstingsdirektör Kurt Berg.

Långasjöns konvalescenthem för lungtuberkulösa har högtidligen invigts för sitt ändamål och Status är här i tillfälle att återge några glimtar ur ortspresen om evenemagnet. Invigningen förrättades av Blekinges hövding von Heland, som vidgade åhörarnas synkrets genom att även anknyta till förhållandena ute i stora världen.

— Vi har nu fått reda på historiken kring detta semesterhem, sade landshövding von Heland. Vi är lyckliga, som lever i ett land, där dylika hem kan ordnas till bättnad för de sjuka. Den glädje vi känner, när vi kan inviga ett dylikt hem kanske framträder tydligare, om vi några minuter tänker på eländet i andra delar av världen. Medellivslängden i Sverige och en del andra högt stående länder är 68½ år, men i Egypten och Sydamerika under 40 år och i Indien under 27 år. Enligt FN:s världshälsoorganisation lever ⅓ av världens befolkning inom områden, där medellivslängden är 30 år.

Långasjöns konvalescenthem — färdigt att mottaga gäster.

Att det liv, som väntar flertalet nyfödda på jorden är så kort, beror på sjukdomar och undernäring. Exempelvis lider ungefär 300 miljoner av jordens 2.400 miljoner människor av malaria och dör därav. Världshälsoorganisationen, som energiskt kämpar mot sjukdomarna gör goda resultat men har icke tillräckligt med pengar och människor för denna önskvärda krigföring.

Det finns för få läkare och andra sjukvårdssakkunniga. I bättre lottade länder finns det 106 läkare på 100.000 innevånare men endast 17 i de underutvecklade länderna.

Men även om man lyckas minska sjukdomarnas härjningar, återstår det hemsk problemet, om jorden kan lämna tillräckligt med livsmedel åt fler människor med längre livslängd. Redan nu lever många hundra miljoner människor på svältgränsen, men detta är en annan och säkerligen hemskare bild av den värld, i vilken vi lever.

Detta axplock av fakta om det sociala tillståndet i världen påvisar med realistisk tydlighet, hur lyckliga, vi kan vara, att vi i Sverige kan taga god vård om våra sjuka.

Vi här församlade gratulerar i dag närmast till, att man nu kan inviga detta trevliga semesterhem. Jag framför ett tack till alla dem, som har haft att göra med hemmets förverkligande. I förhoppningen att detta hem skall bli en oas för dem, som vårdats för tuberkulos i länet och att hemmet skall kunna skänka vederkvickelse och gott livsmod förklarar jag detta hem invigt.

Sedan samlades man inne i byggnaden till ett trevligt kaffesamkväm. Vid detta framförde dr Larsén De lungsjukas riksförbunds lyckönskningar och vände sig särskilt till fru Bengtsson, som han ansåg borde ha hela äran av hemmets tillkomst. Fru Bengtsson fick mottaga flera blomsterhyllningar.

Till Jimmy Blantons minne

Vid senaste årsskiftet eller strax innan, den 4 december för att vara exakt, var det tjugofem år sen Duke Ellington spelade upp på Cotton Club i New York. Det var en orkesterdebut som inledde en ny epok i jazzens historia, en epok som ännu inte är avslutad, ty Edward Kennedy Ellington är "still going strong".

Jimmy Blanton

Det vore synd att säga att bemerkelsedagen gått ouppmärksamman förbi. Tvärtom. En hel värld har entusiastiskt hyllat Ellington för vad han betytt för jazzens utveckling och popularisering, som kompositör, arrangör, orkesterledare och pianist.

Vari ligger Ellingtons största insats? Vi överlåter åt jazzens vise män att besvara den frågan. För vår del har vi alltid beundrat Ellington för hans förmåga att kring sig i orkestern kunna samla jazzens yppersta instrumentalister, de abso-

TANKEN

*Oh, kunde jag blott få spika,
min tanke på väggen där
och lugnt och sakligt bekika,
vad jag i huvudet bär.*

*Kanhända ter den sig löjlig
med ljus från ett galet håll.
Men tänk om idén vore möjlig
med tonklang i dur och moll.*

BERTIL SÄVKRANZ.

luta toppmännen. Johnny Hodges, Barney Bigard, Lawrence Brown och Cootie Williams under 1930-talet och — tio år senare — Jimmy Hamilton, Ray Nance, Ben Webster samt — Jimmy Blanton.

Jimmy Blanton! Namnet har dykt upp igen och igen under Ellington-jubileets dagar och de minnesgoda som var med då det begav sig, har fått anledning återkalla hågkomsten av en av jazzens finaste instrumentalister och dess sannolikt störste basist genom tiderna. Ska vi tro våra vänner jazzexperterna — och det gör vi mer än gärna — var det med Blantons inträde i den ellingtonska orkestern, som bandet inledde en storhetstid som gör det oförglömligt i jazzens historia.

Kort men lysande blev den musikaliska karriär som förunnades Jimmy Blanton. Han drabbades av tuberkulos och dog i augusti 1942 på ett sanatorium i Duarte, ett förtortssamhälle till Los Angeles, samma sanatorium där Joe Sullivan, pianisten, vårdades och tillfrisknade. Ett år tidigare hade Blanton spelat med Ellington i det närbelägna Hollywood inför ett hänfört, gripet, tacksamt jublande auditorium, spelat jazz av det märke, som gjort

den finlemmade basisten till en förebild för sentida jazzmusiker och en legend bland "spisarna".

Det har under de gångna åren skrivits åtskilligt om Blanton som jazzmusiker, om hans teknik, hans stil, hans musikalitet. Och än är det säkerligen inte slutskrivet. Men det vore lika befogat att beröra en annan sida av Blantons liv, att berätta något om sanatoriepatienten Jimmy Blanton. Det skulle ge oss ett porträtt i helfigur av en stor liten musiker och det vore väl värt mödan för även som sanatoriepatient var Blanton tydligen inte vem som helst.

Man får en aning om den saken, när man i den i Chicago utgivna jazztidningen "DOWN BEAT" för den 5 november 1952 läser en kortfattad intervju med doktor Leonard Stovall i Los Angeles, den läkare som skötte Jimmy Blanton under hans sanatorietid. Fast det var över tio år sen Blanton dog och han bara var en bland många patienter, kom Leonard Stovall mycket väl ihåg honom:

"När han kom till oss hade sjukdomen redan gripit kring sig för mycket för att vi skulle kunna göra något, men Blanton förblev optimistisk och till synes hoppfull ända till slutet. Han var en inspirationskälla för de andra patienterna på sanatoriet, och jag är övertygad om att han hjälpte många att leva vidare.

När vi förstod att slutet var nära skickade vi bud efter hans mor, en pianist som brukade spela på danstillställningar i deras hemtrakt, och hon kom och var hos honom när han dog."

Alla vänner av Jimmy Blantons konstnärsskap — och vi är många — ska säkert vara intresserade av att höra att man i Los Angeles på initiativ av doktor Stovall planerar en insamling för byggandet av en ny sjukpaviljong vid sanatoriet i Duarte. Till minnet av Jimmy Blanton, basisten.

Praktiska tips

Nystlåda mot trassel

Garnnystan har ju ofta lätt för att fara ut över golvet och snärja och trassla till sig. En enkel och samtidigt praktisk lösning för att hålla nystanet fritt från trassel är att helt enkelt bara ta en vanlig papplåda, i vars botten man sedan skär ut ett runt och snyggt hål (i en ettörings storlek). Sedan är det endast att lägga nystanet i lådan och låta garnändan löpa fram genom hålet. Locket skall förstås vara på och ligga mot golvet. Vill man stabilisera det hela går det bra genom att sätta knappnålar i lock- och lådhörnen. Vill man därutöver göra nystlådan extra trevlig kan man pynta den med exempelvis ett trevligt blommotiv, som kan målas dit eller kan man klistra på något färgglatt tryck, bokmärke eller dylikt. Så har man dessutom fått en trevlig nystlåda.

STOCKHOLM

Bengtssons Litografiska

23 22 20 Sveavägen 90, Stockholm 23 22 20

MODERNT OFFSETTRYCKERI

BODEN

Kommanditbolaget

BETONG

SANDER & C:o, Hednoret

Telefon Boden 650 16

BORÅS OCH SÖDRA
ÄLVSBOGERS LÄN

BORÅS MOTORCENTRALS
BILVERKSTADS A.-B.

— BORÅS —

AB NORRMALMS GJUTERI &
MEK. VERKSTAD

Telefon 103 93

— BORÅS —

GJUTGODS och REPARATIONSARBETEN
för TEXTILINDUSTRIEN

BORÅS OCH SÖDRA
ÄLVSBOGERS LÄN

STIGEN

AB ALF STIGENS FABRIKER

Tel. 551 70

SANDARED

Färgning, Appretering
Konstlädertillverkning

A.B. Kamgarn

BORÅS

HÖÖR

VID BESÖK I HÖÖR, ät och bo på

Järnvägshotellet

God mat och gott kaffe — propra rum
Tel. 25

JÖNKÖPING

June-Munktell Marinmotor

för fiske-, frakt- o. passagerarefartyg

AKTIEBOLAGET
JÖNKÖPINGS MOTORFABRIK

Jönköping. Telegr.-adr.: Motor
Telefoner: 197, 897

MALMÖ

BERNH. PERSSON GJUTERI

MALMÖ

Tel. 836 25

TEATERKAFÉET

PILDAMMARNA

REKOMMENDERAS

Tel. 255 26 Olga Hellqvist

NORRKÖPING

Gummicentralen

Stockholmsvägen 22—26

Tel. 268 30 NORRKÖPING Tel. 268 30

Utför alla slags reparationer.
Försäljning av nya ringar.

Efter SÖNDAGSPROMENADEN
eller UTFLYKTEN

smakar maten eller kaffet
utmärkt hos oss

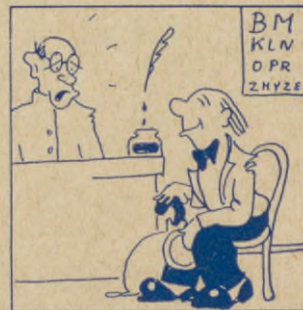
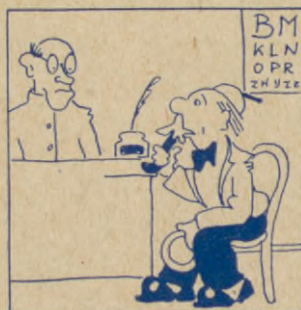
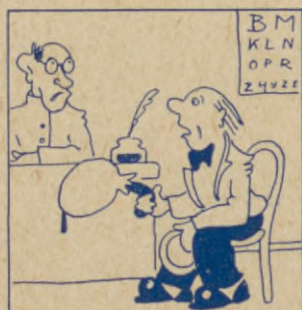
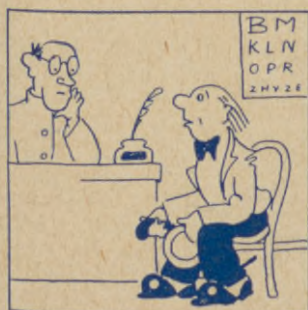
Snabb betjäning - Trevliga lokaler

KONSUM-restaurangen
Norrköping

Köp Solstickan

LODVIG hos lægen (Dansk läsövning)

Av Paul Danty

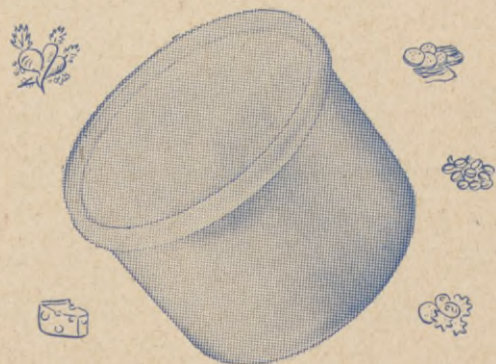
Kurerer De stadig på Hansen, hr. doktor? Nej.

Gudskelov — så er han uden for fare.

SM linan

SM linan, den plastklädda tvättlinan med sisalinlägg, är hygienisk och beständig mot röta. Den är smidig att knyta, även i kyla, och löper aldrig i knuten. SM linan håller i årtal! Pris 35 öre pr m. Levereras i längder om 20 m.

SM köksburk

Det blir bra mycket trevligare i skafferiet och kylskåpet med SM köksburk. Den är tillverkad av mjuk polyeten, ett absolut smak- och luktfritt plastmaterial. Locket sluter tätt till, vilket gör att grönsaker, ost, kött eller vad man vill förvara i den håller sig längre. SM köksburk kostar kr. 3:50, rymmer 0,8 l. Idealisk för kylskåp och frysboxar. Tål att diskas i hett vatten.

SM hushållsbunke

SM hushållsbunke tillverkas av Mepal och finns i två glada färger, ljusblått och ljusgult. Dess praktiska form gör den lika användbar till beredning som förvaring av mat, och den är så prydlig, att man gärna serverar ur den. Behöver man skydda innehållet, kan man lägga på ett Skultuna kokkärlslock, det passar. SM hushållsbunke finns i tre storlekar: 0,75, 1,4 och 2,5 liter. De kostar resp. 3:50, 5:25 och 9:25 kronor.

SM barnservis

Den trevliga och praktiska SM barnservisen är extra stark, färgglad och bra att hålla i för fumlige småbarnsnypor. Den är också lätt och blir inte het av varm dryck. Barnservisen (kopp, fat, tallrik) är tillverkad av det smak- och luktfria materialet Mepal och säljes i rolig förpackning med urklippsfigurer.

Gör det trevligare ... bättre ... bekvämare ... lättare

med

SM plast